Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

KAJER FOLKSBLAT — פּרייז 15 גראָשען — הייַנט 8 זייטען

נייער פאָלקסבלאַט

№ 10 | Łódź, Poniedziałek, 12 stycznia 1931 r. | נייַנטער יאָהרגאַנג | לאָדז, מאָנטאָג, כ"ג טבת תרצ"א | № 10

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּעטריקאַווער 21, טעל. 224-71

רעגירונגס תשובה אויף ענין בריסק

וועט געגעבען ווערען אויף דער מאָרגענדיגער זיצונג פון סיים

וו אַ ר ש א, 11. (טעלעפאָניש פון ...ער קאָר־רעספאָנדענט) די מאָרגענדיגע זיצונג פון סיים רופט אַרויס גרויס אינטערעס אין די פּאָליטישע קרייזען, בפרט דערפאַר וואָס דער יוסטיץ מיניסטער פּראָפ. מיכאַלאָווסקי וועט אַרויסטרעטען מיט אַ תשובה אויף דער אינטערפּעלאַציע וועגען

ענין בריסק

אויף דער זיצונג זאָלען ראַטיפיצירט ווערען

23 האַנדעלס טראַקטאַטען

מיט פערשידענע מלוכות צוו. אגד. מיט דייטשלאַנד, רומעניען, פּאָרטוגאַל, עגיפּטען, יוגאָסלאַוויען. ס'־וועלען אויך בעהאַנדעלט ווערען אַ רייהע רעגירונגס פּאָרשלאָגען וועגען

צוגאָב־קרעדיט'ן

און ס'וועט געוועהלט ווערען אַ נייער מלוכה־טריבונאַל און 4 מיטגלידער מצד'ן סיים אין דער קאָמיסיע צו קאָנטראָלירען די מלוכה־חובות.

דעמזעלבען טאָג וועט פאָרקומען א

זיצונג פון סענאַט

די זיצונג וועט זיין זעהר אַ קורצע. צוו. אגד. וועלען געוועהלט ווערען 2 סענאַט פאָרשטעהער אין דער קאָמיסיע צו קאָנטראָלירען די מלוכה־חובות.

אויף דער נאָהענטער זיצונג פון דער ביודזשעט קאָמיסיע וועט בעטראַכט ווערען דער פאָרשלאַג פון ב. ב. וועגען פאַרקירצען די דעפּוטאַטסקע פּענסיעס מיט 15 פּראָצענט.

וו אַ ר ש א, 11. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָר־רעספּאָנדענט) אויף דער מאָנטאָגדיגער זיצונג פון דער רעגולאַמין קאָמיסיע וועט בעטראַכט ווערען די פראַגע וועגען פערלאַנגען

צו בעפרייען די 4 אַרעסטירטע

סאַוויצקי, דאָבראַך און מאַרגעי (פויערים פּאַרטיי) און טמאַלא (וויזוואָליעניע).

פון לעמבערג טיילט מען מיט אַז די קלאַגען וואָס האָבען זיך פערשפּרייט וועגען דעם אַרעסטירטען דעפּ. צעלעוויטש אַז ער איז

גייסטיג קראַנק געוואָרען

בעשטעטיגען זיך. צעלעוויטש געהט אַרום אַ גאַנצען טאָג מיט אַ ביכעל אין האַנט, דאַווענט און האַלט זיך ווי אַ נישט נאָרמאַלער.

די בעמיהונגען פון דער פרוי אַז מ'זאָל זי צולאָזען זיך צו זעהען מיט איהם זענען דערווייל געבליבען אָהן ערפאָלג. אויך וועגען געוועזענעם דעפּוטאַט ד"ר קאָגוט (אוקראינער ראַדיק. סאָצ־יאַליסט) גיט מען איבער אַז ער איז קראַנק, און געהט נאָך נישט אַרויס אין גאַס.

לי סאַבאָן, 11. (זפּ. טעל.) דער ספּעציעלער קוריער וואָס איז אַרויסגעפאָהרען צום מאַרשאַל פּילסודסקי אויף מאַדעירא מאַיאָר גרודזשינסקי איז אָנגעקומען קיין ליסאַבאָן.

דעלעגאַציע פון רעכטע פּועלי־ציון

ביי דער טועריז פון דער לייבאָר־פּאַרטיי דעפּ. פיליפּס

וו א ר ש אַ, (יט"א) אין וואַרשאַ האָט לעצטענס געווײלט די בעקאַנטע טוערין פון דער לייבאָר־פּאַרטיי, פּאַרוצערין פון איהר פרויען־סעקציע דעפּ. מ. פיליפּס. פּר' פיליפּס איז בעזוכט געוואָרען דורך א דעלעגאַציע פון צ. ק. פון די רעכטע פּועלי־ציון וועלכע זי האָט איינגעלאַדען צו זיך אויף א שמועס.

דער שמועס האָט ארומגענומען די לעצטע שריט פון דער ענגלישער רעגירונג בנוגע א"י. עס זענען געגעבען ארומגערעדט געוואָרען דער בעריכט פון פּיכפּאָגנע אין דאָס ווייס בוך. די פאָרשטעהער פון פּועלי ציון האָבען שטאַרק פּראָטעסטירט געגען יענע טיילען פון די דאָזיגע דאָקומענטען, וועלכע זע ען געווענדעט געגען דער יודישער ארבייט אין ארץ־ישראל.

פר' פיליפס האָט ארויסגעוויזען א גרויסע בעקאַנטשאַפט מיט די בעריהרטע פראַגען. זי האָט אָנגעוויזען, אַז דאָס ווייס בוך איז נישט דאָס לעצטע וואָרט פון דער ענגלישער רעגירונג בנוגע א"י. דאָס בוך גופא האָט ארויסגערופען א גרויסע איבערראַשונג אין די לייבאָר קרייזען. דאָס האָט געבראַכט צו די דירעקטע אינטערהאַנדלונגען פון דער ענגלישער רעגירונג מיט דער יודישער אגענץ. די לייבאָר־פּאַרטיי איז אומצופרידען מיט'ן ווייס־בוך און זי איז מסכים מיט די לעצטע ערקלערונגען.

שאַרפע קריטיק פון דער ענגלישער רעגירונג

וועגען דער פּאַלעסטינא־פראַגע

גענף (ספּ. טעל.) א פרישע סענסאַציע האָט דאָ אַרויסגערופען דער ראַפּאָרט וועלכער איז היינט אַרויסגעגעבען געוואָרען פון דער מאַנדאַטען־קאָמיסיע פון פעלקער־בונד וועגען דער פּאַלעסטינא־פראַגע.

אין'ם ראַפּאָרט ווערט ערקלערט אַז נישט קוקענדיג דערויף וואָס די מאַנדאַטען־קאָמיסיע ערקלערט נישט אין דעם ראַפּאָרט אויף דער ענגלישער ערקלערונג פון לעצטען אויגוסט, וועיזט זי אָבער צוריק די בעשולדיגונג מצד דער ענגלישער רעגירונג און פון דעם געהילפס־מיניסטער פאַר קאָלאָניעס. ד"ר שילס, און דריקט אויס איהר שאַרפסטען פּראָטעסט געגען דער ערקלערונג אין וועלכער עס איז בעהויפּטעט געוואָרען, אַז —

1) די מאַנדאַטען־קאָמיסיע האָט בעשולדיגט ענגלאַנד אוי'ן סמך פון דאָקומענטען, וועלכע די יודען האָבען איהר צוגעשטעלט און די ענגלישע רעגירונג האָט זיי נישט בעקומען צוגעשטעלט איידער די קאָמיסיע האָט אַרויסגעגעבען איהר בעשולדיגונג, און

2) אַז די מאַנדאַטען־קאָמיסיע האָט אין דער פּאַלעסטינא־פראַגע געהאַנדעלט פּאַרטייאיש.

ווייטער ווערט אין דעם ראַפּאָרט ערקלערט, אַז די מאַנדאַטען־קאָמיסיע וועט אויף איהר נאָהענטסטער זיצונג ערשט בעהאַנדלען דאָס ווייסע בוך פון דער ענגלישער רעגירונג בנוגע פּאַלעסטינא.

דעמאָנסטראַציעס אין ברעסלוי געגען קאַנצלער ברינינג

ב ר ע ס ל ו י, 11. (ספּ. טעל.) פאַר'ן אָנקומען פון צוג מיט וועלכען ס'האָט געזאָלט קומען צופאָהרען קאַנצלער ברינינג האָט זיך אָנגעהויבען פאַרזאַמלען אַ המון פון טויזענדער מענשען. פּאָליציי האָט דעם המון וועלכער האָט אָנגענומען אַ פיינדליכע שטעלונג צוטריבען, דערביי האָט געמוזט אינטערווענירען אויך רייטער־פּאָליציי.

בעת דער אויטא אין וועלכען קאַנצלער ברינינג איז געזעסען איז אַדורכגעפאָהרען די גאַס האָבען די דעמאָנסטראַנטען געמאַכט פיינדליכע אויסרופען. דער המון האָט אַטאַקירט די פּאָליציי, איין פּאָליציי אָפיציר איז אַראָפּגעפאַלען פון פערד און זיך שטאַרק צוקאַלעטשעט איין פּאָליציאַנט איז פערוואונדעט געוואָרען אין קאָפּ. די פּאָליציי האָט דעם המון אָפּגעשטויסען אין די זייטיגע גאַסען, אָבער דער המון האָט זיך געפּרובט אַדורכרייסען אין דער הויפּט גאַס און ס'האָט נאָכאַמאָל אינטערווענירט רייטער־פּאָליציי.

אויכ'ן פּלאַץ איז פאָרגעקומען אַ העפטיגער צוזאַמענשטויס. 19 פּערזאָן פון די דעמאָנסטראַנטען זענען אַרעסטירט געוואָרען.

דאָס פעהלען פון נאָרמאַלע האַנדעלס־בעציהונגען מיט פּוילען

סיבה פון ווירטשאַפטליכען קריזיס אין דייטשלאַנד

רעדע פון ברעסלויער בורמײַסטער אויף דער אפיציעלער אויפנאַהמע פון קאַנצלער ברינינג

ב ר ע ס ל ו י, 11. (ספּ. טעל.) בעת דער אפיציעלער אויפנאַהמע לכבוד דעם קאַנצלער ברינינג האָט דער אויבער בורמישטער אָנגעוויזען, אַז דייטשלאַנד לעבט איצט איבער אַ שווערען ווירטשאַפטליכען קריזיס און אַמשטאַרקסטען לײַדט פון איהם ברעסלוי.

אויך דער האַנדעל ליידט דערביי שטאַרק, איינע פון די סיבות פון'ם ווירטשאַפטליכען קריזיס האָט דער בורמישטער ערקלערט איז דאָס פעהלען פון נאָרמאַלע האַנדעלס־בעציהונגען מיט פּוילען.

וואַרשאַווער קהלה־ראַט וויל נאָך נישט געהן אין זיין רוהע

וו אַ ר ש א, 11. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָר־רעספּאָנדענט) נעכטען איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון וואַרשאַווער קהלה ראַט, וועלכער איז זיך שוין נישט צוזאַמענגעקומען איבער אַ האַלב יאָהר, אַלע פראַקציעס האָבען ערקלערט אַז זיי וועלען פערלאַנגען דעם ראַט פונאַנדערצולאָזען און בעשטימען נייע וואַהלען.

אָבער ווען דער פּ. צ. ראַטמאַן לעוו האָט אַריינגעטראָגען דעם פאָרשלאַג וועגען פונאַנדערלאָזען דעם קהלה־ראַט, האָבען די ציוניסטען און אַגודה זיך אַרויסגערוקט פון זיצונג זאַל און אַראָפּגעריסען דעם קוואָרום.

דער פאָרשלאַג איז נישט אָפּגעשטימט געוואָרען

לעקציע פון ח. נ. ביאַליק אויף דעם לאָנדאָנער אוניווערזיטעט

לאָ נ ד אָ ן (יט"א) מיטוואָך דעם 14־טען יאַנואַר וועט ח. נ. ביאַליק האַלטען זיין ערשטע לעקציע אין דער הויכשול פאַר אָריענט־וויסענשאַפטען ביים לאָנדאָנער אוניווערזיטעט אויף דער טעמע „וויסענשאַפטליכע פאָרשונג פון תלמוד". דעם פאָרזיץ וועט בעת דער לעקציע פיהרען ד"ר ווייצמאַן.

Dr med
I. Wajnberg
Cegielniana 47, tel. 126-02
צוריקגעקעהרט
אינערליכע קראַנקהייטען
ספּעציעל פאַר לונגען־ און הארץ־קראַנקהייטען
בעשטראַהלונגען און קינסטליכע בערג־זון.
נעהמט אָן אין די רעהים פון 3–5.

פּראָפ. מאַגאַזין־שניידער־מייסטער־פאַראיין
אַ"ע 1־טער מאַי 2.
מעלדונג.
אויף דער לעצטיגער אלג. פערזאַמלונג איז געוואָרען געוועהלט א קאָמיסיע פון די ח"ח ראַפּיך, פּשעדבירסקי, שצרמאַן, פּשעך, בלאַדע, גושיבאָווסקי, ווילימשאָוסקי, מיללער, שערמאַי, וויעליגאַוואָלסקי, רעדער און משה יאָסעל מעדאַווניק, וועלכע זאָלען אין די נאָהענטסטע טעג רופען פערזאַמלונגען ... די פאַכען. דער פאַראיין וועט אויך זיין אָפען ... טאָג פון 8 א זייגער אין אָווענד.
689 — די קאָמיסיע.

8־טונג קאַלאַניאַל־שפּייז־הענדלער
מיר מאַכען דערמיט בעקאַנט, דאָס נעהמענדיג אין בעטראַכט דעם הערשענדען קריזיס, צוליב וועלכען פיל פון די איבעגערמאַהנטע קליינהענדלער האָבען ביז יעצט נישט אויסגעקויפט קיין פּאַטענטען — האָט די פערוואַלטונג פון קאָלאָניאַל־הענדלער־פאַראיין, צ געלניאַ 15 בעשלאָסען אַז סצוקויפען פאַר די קליינהענדלער, מיטגלידער און נישט מיטגלידער פון דער דערמאָהנטער בראַנזשע פּאַטענטען געגען איינ־ אונד טי לווייזע איינצאַהלונג.
מעלדען זיך אין סעקרעטאַריאַט פון 6–9 אין אָווענד.
די פערוואַלטונג.

מאַשין־מצות
ווערט געבאַקען אַלע טאָג פרישע און דינע ווי אויך מצה־מעהל, אייער־פּעפּעל און סוכאַרקעס לויט קאָלסבאַדער סיסטעם
מיר עמפּפעהלען צו יעדער צייט אונזער גוט־בעקאַנטע און פרישע געבעקעכץ פון אונזער איבעראַל בעוואוסטער צוקערביע
נ. וויינבערג
38 פּיעטריקאַווער 38
טעל 143-82

האיש הישר החשוב באדם נ. ע.
מרדכי בן ר' פנחס ז"ל ראָזענבוים
(לאַנגיעהריגער אייזען־סוחר)
איז נאָך קורצע און שווערע ליידען געשטאָרבען אין עלטער פון 53 יאָהר.
די לויה קומט פאַר הייַנט מאָנטאָג, כ"ג טבת תרצ"א, 12 אַ זייגער בייטאָג פון טרויער־הויז זשעראָמסקיעגאָ (גדאַנסקאַ) 44 וועגען וואָס עס טיילען מיט אין גרויס צער
די טיפבעטריבטע פאַמיליע

אמעריקא זאל זיך אריינמישען אין ענגלאנד'ס פאלעסטינא-פאליטיק

פאדערט א יודישער קאנגרעסמאן אין אמעריקאנער קאנגרעס

וואשינגטאן, 11. (יט"א טעלעגראפיש). אויף דער זיצונג פון אמעריקאנער קאנגרעס, האט דער יודישער קאנגרעסמאן שמואל דיקשטיין געהאלטען א שארפע רעדע געגען דער ענגלישער א"י-פאליטיק און האט פארגעווארפען ענגלאנד, אז זי האט געבראכען איהרע פערפליכטונגען לגבי יודען, ווייטער האט ער געזאגט, אז די אמעריקאנער רעגירונג מוז, אין א נישט צווייידייטיגען פארם פאדערן, אז די ענגלישע רעגירונג זאל נישט פערגוואלדיגען די פערפליכטונגען צום יודישען פאלק, נאך דער באלפור דעקלאראציע. ארץ ישראל איז איצט דאס איינציגע איינוואנדערונגס-לאנד פאר יודען.

טשעמבערלען נישט צופרידען

מיט די אונטערהאנדלונגען צווישען ענגלאנד און יודישער אגענץ

ירושלים, 11. (יט"א טעלעגראפיש) די אראבישע פרעסע איז מודיע, אז טשענסעלאר איז נישט צופרידען מיט די אונטערהאנדלונגען צווישען דער ענגלישער רעגירונג און יודישער אגענץ. טשענסעלאר זאל האבען ערקלערט, אז אויב די אונטערהאנדלונגען זאלען דערפיהרען דערצו, אז די ענגלישע רעגירונג זאל צוריקציהען דאס „ווייס-בוך", וועט ער רעזיגנירען פון זיין אמט.

„פאלעסטיין ביולעטין" האט אפגעדרוקט אן אפיציעלען קאמוניקאט פון דער רעגירונג, וועלכע לייקענט אפ די דערמאנטע ידיעה פון דער אראבישער פרעסע.

ווער זאל זיין טשענסעלארס נאכפאלגער?

לאנדאן, 11. (יט"א טעלעגראפיש) „דזשואיש כראניקעל" איז מודיע, אז דער ענגלישער מיניסטער-קאבינעט רוקט ארויס די קאנדידאטור פון סער סימפסאן אלס נאכפאלגער פון טשענסעלאר.

די מעהרהייט פון קאבינעט איז געגען דעם פארשלאג.

קאטאסטראפאלע לאגע פון די ארבייטסלאזע

ווארשא, 11. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) דעפ. ניעדזיאלקאווסקי, פארזיצער פון פוילישען סיים-קלוב האט זיך געווענדעט צום סיים-מארשאלעק מיט א בריף, אין וועלכען ער בעט וואס שנעלער צונויפצורופען די זיצונג פון דער ארבייטס-קאמיסיע ביים סיים, כדי צו בעהאנדלען די פראגע וועגען דער ארבייטסלאזיגקייט, וואס נעהמט אן א קאטאסטראפאלען כאראקטער.

APOLLO
היינט און פאלגענדע טעג!
בעגייאינג פון מעכטיגען מייסטערווערק געשאפען אויפ'ן גרונד פון דער ערצעהלונג פון גראף לעון טאלסטאי א.נ.:
ליבע פון א קאזאק
עראטישע דראמע פון לעבען פון פרייע זיהן פון די קאווקאזער בערג.
אין די הויפט-ראלען:
JOHN GILBERT
I RENEÈ ADORE
געזאנגס-אילוסטראציע
אויסגעפיהרט פון א קינסטלער כאר
אנהויב 4 נאכמ. שבת און זונטאג 12 בייטאג
סימפאנישער ארקעסטער אונטער דער ליטונג פון ה' א. קיינערמאן

ציוניסטישע עקזעקוטיווע דארף זיך איבערטראגען קיין ירושלים

ניו-יארק, 11. (יט"א טעלעגראפיש) יעקב דע האז, מיטגליד פון דער ציוניסטישער ליטונג אין אמעריקא, האט אין אן אינטערוויו אנגעוויזען, אז מען דארף דעם ציוניסטישען עקזעקוטיוו איבערטראגען פון לאנדאן קיין ירושלים.

בעגנבעט די וואוינונג פון פראפ. איינשטיין אין בערלין

בערלין, 11 (ספ. טעל.) אין דער וואוינונג פון פראפ. אלבערט איינשטיין האבען זיך אריינגעריסען גנבים. צוליב דעם וואס פראפ. איינשטיין איז אפוועזענד לאזט זיך נישט פעסטשטעלען וואס די גנבים האבען פון דער וואוינונג צוגעגנבעט.

זעלבסטמארד פון א יודיש-בעלגישען באנקיר אין דייטשלאנד

בערלין, 11 (ספ. טעל.) דא איז בעגאנגען זעלבסטמארד דער יודישער באנקיר פון בעלגיען עריק וואלדשמיט.

פראפ. אטא ווארבורג

איבערגענומען די קאטעדרע פון באטאניק אויף דער העברעאישער אוניווערסיטעט

ירושלים (י.ט.א.) דא איז אנגעקומען פראפ. אטא ווארבורג, וועלכער האט איבערגענומען די קאטעדרע פאר באטאניק אויף דעם העברעאישען אוניווערסיטעט.

ווי בעקאנט האט די בערלינער יודישע קהלה גענומען אויף זיך די פינאנסירונג פון דער באטאניק קאטעדער אויף דעם ירושלים'ער אוניווערסיטעט.

פאזיציע אויף יודישע צוועקען אין בודזשעט-פראיעקט פון דער שטאט בודאפעשט

בודאפעשט (יט"א) אין בודזשעט-פראיעקט פון בודאפעשטער שטאט ראט איז פארעלימינירט געווארען א סומע פון 1,300,000 פענגע לטובת יודישע אינסטיטוציעס, דערין איין מיליאן פענגע אויף ערציהונג'ס צוועקען און די איבעריגע - אויף פערשידענע יודישע פילאנטראפישע צוועקען.

די אפשפארונגס-אקציע אין ענגלאנד

לאנדאן, 10. (ספ. טעל.) די שפארונגס-קאמיסיע-אקציע אין ענגלאנד האט שוין געבראכט קאלאסאלע רעזולטאטען. אין די ענגלישע בענק געפינט זיך איצט אויף אפשפארונגס-קאנטאס א סומע פון צוויי מיליארד פונט שטערלינג. אין די ענגלישע פאסט שפאר-קאסעס געפינט זיך א סומע פון 300 מיליאן פונט.

ראדיא-פראגראם

מאנטאג, ד. 12 יאנואר 1931

11,58 צייט-סיגנאל, טאג פראגראם, קינא-און טעאטער-רעפערטואר, 12.10 גראמאפאן-פליטען, 15,50 לעקציע פון פראנצויזיש, 16.15 קינדער-פראגראם 16,45 גראמאפאן-פליטען, 17.15 „די גרעסטע קאס מענטשען אין דער וועלט פון חיות" 17.45 לייכטע מוזיק, 18,45 פערשידענעס, 19,10 קאמוניקאט פון דער לאדזשער היינדעלס-קאמער, פראגראם אויף מארגען 19.25 גראמאפאן-פליטען, 19.35 ראדיא-זשורנאל, 19,50 גראמאפאן-פליטען, 20,00 צוויי שפיצן ביכער, 20.15 א שמועס פון ווארשא, 20.30 פאפולערער קאנצערט אין דער פויזע ליטעראריש פערטעל שעה, 22,00 פעליעטאן, 22.15 גראמאפאן-פליטען, 22,35 קאמוניקאטען, 23.00 טאנץ מוזיק, 23,20 טראנסמיסיע פון ווארשא פון פילם „סיביר". 23.55 טאנץ-מוזיק פון ווארשא.

קינא-טעאטער
ZACHETA
26 זגערזשער 26
היינט און פאלגענדע טעג!
דאס פראכטיגסטע מייסטער-ווערק פון היי-יעהריגער פוילישער פראדוקציע א. נ.
„שטערן-עסקאדרע"
וואונדערשעהן ליד פון אפפערונג און ליבע צווישען טויט-רעזיגנירטע מיט'ן אנפאלער פון מזרח. אין די הויפטראלען:
BASKA ORWID, J. KRYSTA
JANUSZ HALM, JERZY KOBUSZ
ועקייב נער ארקעסטער אינטער דער ליטונג פון ה' סטעפאנסקי
אנהויב פון די סעאנסען: אין געוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג און יום טוב - 12 א זייגער בייטאג. דער זאל איז גוט בעהייצט.
נעכסטער פראגראם: „צוריקערקעהר פון נעפאלעאן'ס זעלנער"

לעטשניצע
צאהן-ערצטלינער גאבינעט און רענטגען-אינסטיטוט
ודייגנאסטיק אויסריבע און ליכט-טיפע טעראפיע)
זגערזשער 17 טעל. 116-33
וועטערינארישער גאבינעט
טעגליך טיטיג פון 1 — 2 נאכמיטאג.

NOWA
WYPOŻYCZALNIA
KSIĄŻEK
24 PIOTRKOWSKA 24
poleca ostatnie nowości.
Prenumerata miesięczna 2 zł.

צושניידער-שולע פאר יוד. שניידער-מייסטער
וויכטיגע בעקאנטמאכונג פאר דאמען- און הערען-שניידער אין לאדז און אומגעגנד
ס'ווערט בעקאנט געמאכט פאר די יודישע שניידער אין לאדז, אז פון 10 טען יאנואר 1931 ווערט אין לאקאל פון דער יודישער האנדווערקער-צענטראלע (זשעלאנא 10a)
געעפענט צושניידער-קורסן
פאר הערען און דאמען-שניידער דורך דעם בעוואוסטען צושניידער-לעהרער א. אורמאן, וועלכער איז שוין לאנג בעקאנט אלס גוטער און פראקטישער צושניידער-לעהרער.
דער סיסטעם, וועלכער וועט געלערנט ווערען דורך דעם לעהרער ה' אורמאן איז זעהר לייכט צו ערלערנען פאר יעדען שניידער און זעהר פראקטיש פאר קאנפעקציע-ארבייט ווי אויך פאר בעשטעלטע שניידער. דער דורכשניטליכער צושניידער-קורס וועט דויערן 6 וואכען. פאר צושניידערינס וועט זיין א שנעל-קורס, וועלכער וועט דויערן נאר 3 וואכען. אויב איהר ווילט צושניידער-מייסטער ווערן, איילט צו פארשרייבן זיך, כדי איהר זאלט קענען זיך צו פיל צייט נישט פארלירען. אלע דעטאלן קענט איהר ערפאהרן ביז'ן 15 טען יאנואר, דער ווערט צאהלען בעדינגונגען ביליגער. די לעקציעס קענען שוין פאר זונטאג דעם 11-טען יאנואר. איינשרייבען קען מען זיך טעגליך פון 10—1 און פון 3—8 אווענד אין דער האנדווערקער צענטראלע זשעלאנא 10a פערזענליך ביים לעהרער, און פון 8—11 אווענד אין סעקרעטאריאט פון שניידער-צעך פיעטריקאווער 20. אויף פערלאנג פראספעקטען אומזיסט.
מיט אכטונג
צושניידער-לעהרער א. אורמאן לאדז, זשעלאנא 10a
(אין לאקאל פון דער יודישער האנדווערקער-צענטראלע).

PORADNIA
WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר ווענערישע הויט-קראנקע. אין מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערווען-קראנקהייטען. קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט קאסמעטיק.
-- טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אווענד. -- פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
- בעזונדערער ווארטע-צימער פאר פרויען -
וויזיט 3 זל.

Dr. N. HALTRECHT
ספעצ. ארצט פאר הויט און געשלעכטס-קראנק.
נעמט אן פון 8 ביז 9 פריה פון 12 - 3 נאכמיטאג און פון 8 ביז 9 אווענד.
זונטאג פון 9 ביז 1 מיטאג.
פיעטרקאווער 10
פאר אינבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען.

Doktór KLINGER
ספעציאל-ארצט פאר הויט ווענערישע און האר-קראנקהייטען
ANDRZEJA 2, tel. 132-28
צוריקגעקעהרט
נעהמט אן פון 9 ביז 11 און פון 5 ביז 8 אווענד.
אין „לעטשניצע פיעטריקאווער 62" פון 1-2 נ"מ.

א האכמאשען-שווענדער
א פימאזניק-ריב-יעווזער וואס זאל קענען גוט ללא יען ווערט געזוכט.
בזשעזשינער 32 ביי מ. אקסעלראד

א שטוב מיט א קיך
אויף פודנאנא 21 2-טער שטאק, פארטעד אין פון זאפארט איבערצינעמען. צו ערפאהרען ביי ל. רודניצקי מעקלערס ועוואנשען.

א פראנט-צימער
מיט 2 פענסטער און א בעזונדערען איינגאנג אין צענטרום שטאט פאר 1 אדער 2 יונגעלייט ווערט פריי פון 15-טען יאנואר ד. י. איבערצוגעבען. צו ערפאהרען אין אדמיני. פון דער צייטונג 799

14 די גבאים פון דער חברה משניות ריסקא מעלען מיט, אז אונזער דער גבאי יעקב ראזמאן שמעלט ה"ג ס, מאנטאג 11 פראג א מצבה פאר זיין פערשטארבענעם פאטער
משה יחיאל ז"ל ראזמאן
בעטען די גבאים אלע מתפללים צו קומען אויפ'ן בית החיים בייצוואוינען די ענטהילונג פון דער מצבה.
מיט אכטונג די גבאים:
ליבעל אבארניצקי,
מיכאל יורקעוויטש,
יוסף נערשענזאן.

Dr. Z. Rakowski
ספ. פאר אויערן, נאז, האלז און לונגען-קראנקה
9 קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 127-81.
נעמט אויך אן פון 1—2 און פון 5—7. אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2—5.

ווערבעריז כירורגישע קליניק
„SANATO"
אגראדאווא 10, טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאס
ערציליגע אויפזיכט איבער דער מוטער און קינד
פרייזען פון געבורט
אין 2-טע קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען
200 זל.
אויגען-אפטיילונג פון ד"ר מעד. י. האריש עמפפאנגס-שטונדען פון 1 ביז 2 נאכמיטאג.
כירורגישע אפטיילונג פון ד"ר מעד. מ. קאנשאר עמפפאנגס-שעה'ן פון 1 ביז 2 נאכמיטאג.

Dr. med. J. IMICH
צוריקגעקעהרט
ספעציאל-ארצט פאר נאז, אויערן, האלז און קעהל-קאפף-קראנקהייטען
MONIUSZKI 1, tel. 209-97.
נעמט אן פון 5—7 אוונט, זונטאג און חגאות פון 1—2 נ"מ

DR. MED.
L. Pikielny
אוראלאג
ספעציאל-ארצט פאר נירען, בלאז און אורין-קראנקה.
NAWROT 8, tel. 2,19-90
נעמט אן פון 12—1 און פון 4—7 אווענד.

Dr. med. J. Lubicz
כירורג-ארטאפעד
Gdańska 28, tel. 183-17
צוריקגעקעהרט.
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקריפלונגען פון די פלייצעס און גלידער איינגעבויגענע פיס פון זעטליכע ארטאפעדישע, פערשידענע אויף פלאטפוסען, קינסטליכע רעפיראטן א. ז. ו. נעמט אן פון 2,30 ביז 4,30 נאכמ

DR. MED. H. LUBICZ
ספ. פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנק.
אויף צעגעלניאנא 43, טעל. 141-52
עמפפאנגס-שעה'ן 8—10, 12—2, און 5—8 זונטאג און יו"ט 9—1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-זאל

„ווי אזוי קאן דאס גערודערט ווערן?"

פוילען האָט מיט איניגע וואָכען צוריק בע־זוכט דער אָנגעזעהענער מיטאַרבייטער פון אַמער־קאַנער „פאַרווערטס" ה. ראָגאָף. דאָס איז נישט קיין זייטיגער מענש, נישט פון דער פרעמד, ער קאָכט זיך כסדר אין קעסעל פון יודישען לעבען, איז אין אַלגעמיין בעקאַנט מיט דער לאַגע פון דער יודישער בעפעלקערונג אין פערשידענע לענדער. ער איז אָבער צום ערשטען מאָל אין אייראָפּע, צום ערשטען מאָל טרעפט ער זיך פנים אל פנים, אויסיפעלבאַר און קאָנקרעט, מיט דער נויט און עלענד פון יודישע מאַסען אין די מזרח־אייראָפּעאי־שע יודישע קיבוצים — און ער איז ממש אויפגע־טרייסעלט געוואָרען אין איינפאַכע ווערטער גיט ער איבער זיינע ערשטע איינדריקען:

„אַ גרויסען טייל פון מיין צייט, שרייבט ער, האָב איך פערבראַכט אין בעזוכען די אָרימע יודי־שע גאַסען. איך בין געווען אין אַ סך הייזער און זיך צוגעקוקט צו וואוינונגען און גערעדט מיט די מענשען. און איך וויל זאָגען, אַז אין דער שוואַרצסטער און ווילדעסטער פאַנטאַזיע וואָלט איך זיך אַזוינע שוידערליכע בילדער נישט געקענט פאָרשטעלען. איהר, זעגט שוין צו דעם געוואוינט, אַ פרעמדער, וואָס זעהט עס צום ערשטען מאָל, מוז אויפגעטרייסעלט ווערען פון שרעק און צאַרן".

און עס רייסט זיך ביי איהם אַרויס די פראַגע:

„ווי אַזוי קאָן דאָס גערולדעט ווערען"?

„איך בין געווען אין וואוינונגען, שרייבט ער ווייטער, וואו קיין איינציגער שטראַהל ליכט און קיין איין טראָפּען פרישע לופט דרינגט נישט אַריין אַ גאַנץ יאָהר. די וואוינונגען ליגען אין קעלערן, איינגעגראָבען אין דער ערד. איך האָב געזעהען צימערן קליינע, שמוציגע, וואו עס וואוי־נען פאַמיליעס פון זעקס און אַכט מענשען, און די זעלבע צימערן דינען אויף דעם גאַנצען טאָג אַלס וואַרשטאַט פאַר דעם פאַמיליענס מלאכה. איך האָב געזעהען גרויסע הייזער אָן די עלעמענטאַרסטע סאַ־ניטאַרע איינריכטונגען, אָן קאַנאַליזאַציע וואו דער שמוץ רינט אַרויס פון צעהנדליגער לעכער און לאַנגע רינשטאָקען אין הויף אַריין. אין איינעם פון די הייזער, האָט מען מיר געזאָגט, וואוינען נישט ווייניגער, ווי פינף הונדערט נפשות.

„און אַזוינע וואוינונגען זענען נישט קיין אויס־גאַהמען. אין פריהמאָרגען האָב איך דורכשפּאַצירט לאַנגע גאַסען, איינע נאָך דער אַנדערער, און איבעראַל האָב איך געזעהען די זעלביגע בילדער. אין די דאָזיגע לעבעדיגע קברים וואוינען צעהנדליגער טויזענטער נפשות.

און ס'איז זיך שווער אנצושטויסען, אַז די מענשען, וואָס זענען פערורטיילט צו ליגען אין די ענגע, קאַלטע, פינסטערע, שמוציגע קעלערן, האָבען נישט צו עסען צו זאַט אָדער צו קליידען זיך, ווי עס פאָדערט די מינימאַלע בעדערפעניש פון אַ מענשען.

„איך בין דורכגעפאָהרען עטליכע גרויסע שטעט אין אייראָפּע, איידער איך בין אָנגעקומען קיין פוילען. איך האָב געזעהען די אָרימע יודישע קוואַרטאַלען אין לאָנדאָן, אין פּאַריז, אין בערלין. דאָרטען איז אויך פערהאַן גענוג ענגשאַפט, געגוג עלענד. אָבער אין פערגלייך מיט דער [illegible] גאַס אין וואַרשע איז דער לאָנדאָנער ווייטשעפּעל אַ גן־עדן, אין פערגלייך מיט דער געטאָ דאָ זע־נען די [illegible] אין בערלין און אין פּאַריז פערגע־[illegible]־פּלעצער.

„איך האָב געזעהען אַנדערע זאַכען אויף די יודישע גאַסען. איך האָב געזעהען די ביידלעך מיט די יודישע געשעפטען, וואו דער [illegible] סחורה בעשטעהט פון פעקלעך צופּוילטע שטיקלעך שיר. איך האָב געזעהען קליינע יונגלעך, וואָס זעהען אויס נישט מעהר ווי זיבען, אַכט יאָהר „האַנד־לען" [illegible] מאַרק. אָבער דאָס אַלץ קאָן אייגענטליך בלויז דינען אַלס אַ הינטערגרונד צו דעם בילד פון די היימען, וואו די זעלבע „סוחרים" וואוינען און לעבען.

„דאָס האָב איך געזעהען אין פערלויף פון דער ערשטער וואָך, וואָס איך האָב דאָ פערבראַכט. און דעם איינדרוק, וואָס דאָס האָט אויף מיר גע־מאַכט, פערשפּאַר איך צו דערצעהלען".

מיר האָבען געבראַכט אַ לענגערען אויסצוג פון ה. ראָגאָף'ס אַרטיקעל, ווייל ער איז דורכאויס כאַ־ראַקטעריסטיש: אַ פרישער מענש, וואָס זעהט דאָס אַלץ צום ערשטען מאָל קאָן ווירקליך נישט בע־נעהמען, ווי אַזוי קאָן דאָס גערולדעט ווערען?.. אָבער מיר — מיר זענען שוין געוואוינט: אַלט בע־קאַנטע בילדער, טאָג־טעגליכקייט, דאָס אויג און דאָס האַרץ האָבען זיך שוין צוגעפּאַסט, און אַזוי ווי מיר וואָלטען שוין דעם מוט פערלוירען צו ווע־קען דעם גרויסען אומרוה, צו פאָדערען און אויפ־פאָדערען... און זיי — דאָרט אין דער ווייט, די ברידער פון ה. ראָגאָף אין אַמעריקע און די אַנדערע לענדער מעבר לים — זיי הערען בלויז פון ווייטען, זיי זעהען אָבער נישט בעשיימ־פערליך, זיי פיהלען נישט אומיטעלבאַר, און דערצו זענען זיי מיד געוואָרען און ביי זיי איז אַ קריזיס...

אָט אַזוי שאַפט זיך ביסלעכווייז אַ לאַגע פון אויסזיכטלאָזיגקייט און טרייסטלאָזיגקייט — אַ לאַגע וואָס דראָהט צו ווערען אפשר דאָס שרעקליכסטע פון דעם, וואָס מיר האָבען איבערגעלעבט, ווייל וואָס קאָן זיין שרעקליכער פון אויסזיכטלאָזיגקייט און טרייסטלאָזיגקייט — דאָס פיהרט דאָך צום לעצטען שטאַפּעל צו יאוש און פערצווייפלונג.

ס'איז קלאָהר, דאָס טאַר ווייטער נישט באַגלייטען ווערען צו, ס'מוז ווידער געוועקט ווערען דער גרויסער אומרוה, ס'מוז ווידער אויפגע־טרייסעלט ווערען די ברייטע יודישע געזעלשאַפטליכ־קייט סיי ביי אונז דאָ, סיי דאָרט, מעבר לים. גע־וויס מ'לעבט דאָרט איבער אַ שווערען קריזיס, אָבער צי קאָן אָט דער קריזיס גלייך אין מינדעסטען פערגלייך מיט דער בפועל ממש אומדערטרעגליכער אמת קאַטאַסטראָפאַלער לאַגע פון די יודישע מאַ־סען דאָ? ס'מוז נעהמען אַ סוף צום צושטאַנד פון געוויסער פּאַסיווקייט און אפּהענטיגקייט, וואָס האָט זיך לעצטענס ביי אונז געשאַפען.

א. י.

שבת אין דער וואכעדיגקייט

דער בעזוך פון פראפ. איינשטיין אין אמעריקא

פון ד"ר א. מוקדוני.

דער בעקאַנסטער יודישער פּובליציסט אין אַמעריקע ד"ר א. מוקדוני האָט פערעפענטליכט אַ לענגערען גייסטרייכען אַרטיקעל וועגען דעם איינדרוק, וואָס פּראָפ. איינשטיין, האָט גע־מאַכט מיט זיינע לעצטע אַרויסטריטען אין אַמעריקע. ד"ר א. מוקדוני שרייבט צווישען אַנדערען:

איז געקומען אַלבערט איינשטיין און האָט אַריינגעבראַכט יום־טוב אין דער גוידיכטער וואָכע־דיגקייט אונזערער.

אין דער גרויער און וויסטער האַוועניש און שטויסעניש האָט זיך אַ שטיקעל ליכטיגער שבת אַריינגעריסען.

אַ גרויסער און שעהנער מענש איז געקומען אין אונזער בבל, אין אונזער בבל, וואו מענשען לויפען ווי צודולטע נאָך גראָשענס תענוגים, און וואו עס זאָגען דעם אמת בלויז אידיאָטען... אין אונזער בבל, וואו איינער וויל כסדר עפּעס אויסנאַ־רען ביים אַנדערען, אין אונזער בבל, וואו אַרביי־טענדיגע מענשען הונגערען, און ליידיגעהער „דער־באַרימען" זיך אויף זיי. אין אונזער בבל, וואו געלד איז דער גאָט און אַלע קניהען, איז געקומען אַ מענש פון אַן־אַנדער וועלט.

איז זיין גרויסקייט און שעהנקייט אַזוי קאַנטיג, אַזוי איבערראַשענדיג קאַנטיג.

אַ מענש פון אַן־אַנדער וועלט, אַ מענש, וואָס איז נישט אָנגעשטעקט געוואָרען מיט אַלע פּלאָגען און קראַנקהייטען פון אונזער וועלט.

און בעצם האָט דער מענש פון דער אַנדערער וועלט געטון די סאַמע איינפאַכסטע מעשים און האָט געזאָגט די פּשוטסטע זאַכען.

אָבער דער מענש פון דער אַנדערער וועלט האָט די גרויסע דרייסטקייט צו זאָגען, וואָס ער מיינט און טון, וואָס איז רעכט.

און פערגאַפט איז מען געווען הויפּטזעכליך פון דעם, וואָס איינשטיין איז אַ יוד און מאַכט פון דעם קיין סוד נישט און בעטראַכט עס נישט פאַר קיין אומגליק.

טאַקי אַ מענש פון אַן־אַנדער וועלט.

אין אונזער וועלט, ווען דריי נישט יודען אַנער־קענען אַ יודען זעצט ער זיך שרייבען אַ ספר, אין וועלכען ער ענטשולדיגט זיך פאַר אַלעמען פאַר וואָס ער איז אַ יוד.

אַזוי האָט געטון יעקב וואַסערמאַן, און אַזוי האָט געטון אַפילו טראָצקי.

און אַ וואונדערליכער מענש איז דער דאָזי־גער איינשטיין, ער שעהמט זיך גאָרנישט צו זאָגען אַן־אמת, אַ גאַנצען אמת.

אָבער אין דער אמת'ן זאָגט מען בלויז פּיצלעך, בלויז ברעקליך און בלויז שטיקלעך אמת.

און בכלל האָט אונזער אמת אַלעמאָל דעם אונ־טערשלאַג פון אַ ליגען.

און דאָס סאַמע וואונדערליכסטע איז דאָס, וואָס אַלץ, וואָס ער האָט צו זאָגען, זאָגט ער אַרויס זעהר קורץ און זעהר שאַרף.

איהר דאַרפט נישט זוכען זיין כוונה ווי אַ גרויפּ אין אַ גרויסען טאָפּ מיט וואַסער. איהר האָט זי אַלעמאָל קלאָהר און דייטליך אָהן הקדמות און אָהן פּערד־[illegible]ען.

און אַלץ, וואָס ער האָט געזאָגט איז געווען אַזוי איינפאַך און אַזוי פערשטענדליך, אַז אַ קליינער פּראָפעסאָרל פון אַ דאָרפישען אוניווערזיטעט וואָלט זיך געשעהמט צו זיין אַזוי קלאָהר און אַזוי פער־שטענדליך.

אָט אַזוי איינפאַך רעדט דער מענש, וואָס בלויז עטליכע צעהנדליג מענשען אויף דער גאַנצער וועלט ווייסען גענוי זיינע וויסענשאַפטליכע אויפטוּ־אונגען.

* * *

און וואָס פאַר אַ פּשוטער און איינפאַכער יוד ער איז!

ער איז אַ יוד, וואָס האָט זיך נישט פערריקט אין אַ ווינקעלע און פראַוועט דאָרט זיין ווינקעל־יודישקייט און די יודישקייט וואָס אַן־אַנדער ווינ־קעל־יוד פראַוועט אין אַן־אַנדער ווינקעל איז ביי איהם נישט טריף און נישט פּסול.

ער איז אַ ציוניסט, אָבער ציוניזם איז ביי איהם נישט זיין ווינקעל־יודישקייט.

איז ער געקומען צו אונז, האָט ער געבראַכט מיט זיך דעם גאַנצען פּעקעל פון יודישע פּראָב־לעמען און האָט פריהער פאַר אַלץ גערעדט וועגען ריין יודישע ענינים.

וועגען ציוניזם, וועגען וויסענשאַפטליכען אינס־טיטוט אין ווילנע און וועגען דער יודישער עמיגראַצ־יע און וועגען אַנדערע יודישע אַנגעלעגענהייטען האָט ער זיך געלאָזט הערען.

אַ לעבעדיגער יוד, אַן־איינפאַכער יוד, זעהט ער פאַר זיך אַ פאָלק און נישט קיין פּאַרטיי.

און ווען די גאַנצע וועלט לויפט איהם [illegible]־גען, ווערט ער נישט צוטומעלט און פערגעסט זיך נישט אויף אַ מינוט.

און פערגעסען זיך איז דאָך אונזער נאַציאָנאַ־לער שוואַכקייט.

אַ יוד איז דאָך דער גרעסטער סקעפּטיקער בנוגע אַלע יודישע אויפטואונגען.

אָט איז אַלבערט איינשטיין אין [illegible] פון יודישען וויסענשאַפטליכען אינסטיטוט, איצט, ווען ער איז געקומען קיין אַמעריקע, האָט ער צווי־שען אַנדערע יודישע נויטען דערמאָנט די וויכ־טיגקייט פון דעם אינסטיטוט און די נויט, אין וועל־כער ער געפינט זיך.

וועט איהר פועלען ביי וועלכען עס איז יודי־שען האַלבען אָדער גאַנצען פּראָפעסאָר אין אַמע־ריקע, ער זאָל אַרויס טון עפּעס פאַר'ן יודישען ווי־סענשאַפטליכען אינסטיטוט?

אפנים, וואָס קלוגער דער געלעהרטער, אַלץ קלענער און שרעקעדיגער איז דער יוד אין איהם.

און איינשטיין קומט קיין אַמעריקע, אַ וועלט שטעהט מיט אָנגעשטעלטע אויערען צו [illegible] אַ וואָרט זיינס, רעדט ער ראשית כל וועגען יודישע אַנגעלעגענהייטען.

און ער דערמאָנט יודען אין אַמעריקע, אַז עס דאָ אַ זעהר וויכטיגער און זעהר נויטיגער אינסטי־טוט פאַר דער יודישער קולטור און מען דאַרף איהם שטיצען.

איז פּראָפעסאָר איינשטיינס אויפטריט ווי אַ יוד אין אַמעריקע דער גרעסטער און ביטערסטער [illegible] וואורף די אַלע יודישע געלערנטע אין אַמעריקע, וואָס האָבען כסדר עפּעס מורא צו בעווייזען זיך אָפען אין טאָג טעגליכען יודישען לעבען.

אפשר וועלען פיל שרעקעדיגע זאָגען זיך אַליין:

מען מעג שוין אַרויס ווי אַ היימישער אויף דער יודישער גאַס.

מען מעג שוין אַרויס אין דער [illegible] גאַס אָפען ווי אַ יוד.

מען דאַרף זיך שוין נישט פערענטפערען פאַר דער וועלט וואָס מען איז אַ יוד.

* * *

פּשוטע איינפאַכע און פערשטענדליכע זאַכען האָט ער גערעדט.

אָבער, אפנים, אַז מיר זענען שוין אַזוי פער־פּלאָנטערט געוואָרען אין אונזערע ליגענס אין אונ־זערע פּלפּולים, אַז מען מוז זיין אַ גאון ווי איינשטיין כדי צו האָבען דעם מוט צו זאָגען פּשוטע און קלאָהרע אמת'ן, אפנים, אַז מיר זענען שוין אַזוי אַראָפּגעשלאָגען געוואָרען פון טראָפּ און מיר זענען אַזוי צוטומעלט, אַז נאָר דער גרעסטער קאָפּ פון אונזער צייט קען אַרויסזאָגען פערשטענדליכע גע־דאַנקען, אפנים, אַז מען דאַרף זיין דער גרעסטער שטערן־זעהער, כדי צו זעהען קלאָהר, וואָס אויף אונזער ערד טוט זיך.

אַ מענש איז געקומען צו גאַסט צו אַ צעדריל־טער וועלט.

און די גרויסקייט פון דעם מענשען בעשטעהט אין דעם, וואָס דער וויסטער טומעל האָט איהם נישט פערכאַפּט, וואָס די גרויע וואָכעדיגקייט האָט איהם נישט אַריינגענומען אין איהרע נעגעל, וואָס אַלע משוגענע תאוות אונזערע האָבען נישט קיין שליטה אויף איהם און וואָס ער קען זיין גוט און מענשליך אין אַ צייהן־קריצענדיגע וועלט.

און אַ יוד איז געקומען צו אונז צו גאַסט.

דער ליבסטער גאַסט אונזערער איז ער געווען.

איך ווייס, אַז די בעסערע אַמעריקאַנישע יו־גענד האָט געהאַט די שענסטע טעג איהרע, ווען איינשטיין איז געווען איהר גאַסט. ער האָט גע־רעדט צו דער יודישער יוגענד, וואָס האָט זיך אויסבעהאַלטען פון יודען.

אַ יוד אָהן פשט'לעך, אַ גרויסער יוד איז גע־קומען צו אונז און האָט גערעדט אַזוי איינפאַך וועגען די איינפאַכסטע טאָג טעגליכע פּראָבלעמען אונזערע:

ארץ־ישראל, יודישע עמיגראַציע און יודישע קולטור.

ער איז אַ יוד און די אַלע דערמאָנטע פּראָב־לעמען זענען זיינע ווי אונזערע.

דאַרפען מיר גאָרנישט זיין צופיל בעשיידען, מיר מעגען זיך בעריהמען, מיר מעגען זאָגען דער וועלט:

דער שאַרפסטער קאָפּ פון דער וועלט איז אונ־זערער, עס איז אַ יודישער קאָפּ.

און דער פּשוטסטער מענש אויף דער וועלט איז אויך אונזערער, ער איז אַ יוד.

שרעקט זיך נישט פאַר די, וואָס וועלען לאַכען פון אייער שטאָלץ.

ווען די דאָזיגע אָפּלאַכער וואָלטען געהאַט איינ־שטיינען אין זייער לאַנד, וואָלטען זיי די וועלט פערטויבט מיט בעריהמעריי.

„..אלס א צוריקגעקערטער האב איך גערעדט צו אייך"

בעריהמטער דייטשער שריפטשטעלער אלפרעד דעבלין וועגען פראדוקטיוויזאציע פון די יודען

אין דייטשלאַנד ווערט איצט געפיהרט אַ [illegible] אַקציע פאַר'ן „אָרט". צו דער אַקציע ווערען צוגע־צויגען די ברייטסטע קרייזען פון דער יודישער בעפעלקערונג, איינגעבורגערטע און איינגעוואַנדערטע.

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן 50־יאָהריגען יובי־לעאום פון „אָרט" איז אין בערלין ביים די־רעקטאָר פון דער דרעזדנער באַנק ד"ר וו. קלעע־מאַן אין פּריוואַט־הויז פאָרגעקומען אַ פערזאַמלונג, אין וועלכער ס'האָבען זיך בעטייליגט אויך אַ רייהע זעהר אָנגעזעהענע געזעלשאַפטליכע טוער, יודען, וואָס זענען ביז דאַן געשטאַנען זעהר ווייט פון יודישע געזעלשאַפטליכע ענינים, צוו. אנד. האָט זיך אויף דער דאָזיגער פערזאַמלונג געפינען אויך דער בעוואוסטער דייטשער שריפטשטעלער אַלפרעד דעבלין, פּאָרזיצער פון דייטשען ליטעראַ־טען־פעראיין אין בערלין. איצט געפינען מיר אין דער אַלגעמיינער פּרעסע פאָלגענדען בעריכט וועגען אַרויסטריט אויף דער דאָזיגער פערזאַמלונג: אַ רעדע פון הויכען דיכטערישען שוואונג האָט געהאַלטען דער בעוואוסטער דייטשער שריפט־שטעלער אַלפרעד דעבלין:

„איך בין געקומען — האָט ער געזאָגט — צום יודענטום ערשט גאָר נישט לאַנג צוריק, פיר אַ פאָלקאָם אַסימילירטער ספערע. ערשט סוף 1920, ווען איך האָב איבערגעלעבט די איטי־יודישע פּוגראָמען אין בערלין, אין דער געגענד פון גרע־נאַדירשטראַסע, וואו ס'קאָנצענטרירען זיך די אַזו־גערופענע „אָסט־יודען", האָב איך דערפיהלט דעם יודישען גורל.

און ערשט שפּעטער, ווען איך בין געווען אין פּוילען און ליטע, האָב איך דערפיהלט און דערזעהען דאָס יודענטום אַלס מאַסע — אַ מאַסע, וואָס איז שטאַרק אין גייסט גען זין, וואָס שוועבט אָבער מאַטעריעל אין אַ לופטליידיגען רוים.

איך דערוואַרט, אַז „אָרט" וועט אַריינברענ־גען ניי לעבען אין מזרח־אייראָפּעאישע יודענטום און וועט אומקעהרען די אויסגעוואָרצעלטע צוריק צו דער ערד, צו מלאכה, צו דער סחורה, צו דער מאַשין".

זיין רעדע האָט דעבלין פאַרענדיגט מיט די ווערטער: „אַלס אַ צוריקגעקערטער האָב איך דאָ גערעדט צו אייך".

„די גרעסטע איזלע אין דער וועלט"

אזוי האט די איטאליענישע קעניגין אָנגערופען די דייטשע דיפּלאָמאַטען פון קאַנצלער ביולאָוו'ס ערינערונגען

די מעמואַרען פון פערשטאָרבענעם דייטשען רייכסקאַנצלער ביולאָוו ברענגען ווייטערדיגע אינ־טערעסאַנטע פּרטים וועגען דעם וועלטקריג, בעזונ־דערס וועגען צוטריט פון איטאַליע צו דער מלחמה אין יאָהר 1915 האָט די איטאַליענישע קעניגין מאַרגעריטאַ איינגענומען אויף אַן־אוידיענץ ביולאָוו'ן און זיין פרוי. בעת'ן געשפּרעך האָט זיך די קעני־גין געווענדעט צו ביולאָוו'ס פרוי:

— זאָגט מיר, מאַריאַ, איז דאָס אמת, אַז איהר האָט געוואָלט דעם קריג?

פרוי ביולאָוו האָט געענטפערט, אַז זי קאָן שווערען ביים אַלעמיינעם, וואָס איז איהר הייליג, אַז נישט דער קייזער, נישט דאָס דייטשע פאָלק האָבען דעם קריג נישט געוואָלט.

— אויב אַזוי, — האָט די קעניגין געענט־פערט, זיינען די דייטשע דיפּלאָמאַטען און מיניס־טאָרען, וועלכע זענען געשטאַנען בראָש פון דער רעגירונג אין יאָהר 1914, די גרעסטע אייזלען וועלכע די וועלט האָט ווען עס איז אַ מאָל געזעהן.

אין אַ צייט אַרום האָט ביולאָוו געהאַט די געלעגענהייט צו רעדען מיט גראַף בערכטאָלד, דעם עסטרייכישען אויסערן־מיניסטער, וועלכער האָט אין יאָהר 1914 געשיקט דעם בעריהמטען אולטימאַטום צו סערביען. ביולאָוו האָט איהם גע־פרעגט, וואָס וואָלט געווען, ווען כ'עבען וואָלט אָנגענומען דעם דעמיטיגענדען אולטימאַטום.

— ווען דאָס וואָלט געשעהן, — האָט בערכ־טאָלד געענטפערט. — דאַן וואָלטען מיר די סערבען אַזוי לאַנג געריצט, ביז זי וואָלט דערלאָזט, אַז אונזער מיליטער זאָל איינמאַרשירען קיין סערביען.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

מאנטאג 12 כג טבת תרצ"א

יאנואר
זון-אויפגאנג 7.43
זון-אונטערגאנג 3.43

אפגעלעגט דאס צומאכען פון די בעקעריען

וואס האבען זיך נאך נישט צוגעפאסט צו די סאניטארע פארשריפטען

(2) פידוע האט עס לעצטנס געהאלטען ביים צומאכען א גאנצע רייה בעקעריען, וואס האבען זיך נישט צוגעפאסט צו די נייע סאניטארע פארשריפטען ארויסגעגעבען דורכ'ן אינערן-מיניסטעריום. דעריבער האט מיט עטליכע וואכען צוריק בעזוכט דעם וויצעוואדען-אמט א דעלעגאציע פון דער האנדווערקער קאמער מיט'ן ליטער קאצענבאגען בראש, וועגען דעם, אז דער ענדגילטיגער טערמין פון צומאכען די אויבענאנגערופענע בעקעריען זאל אפגערוקט ווערען, מחמת די אינהאבער פון זיי האבען נישט קיין מעגליכקייט, צוליב דער אלגעמיינער שווערער סיטואציע, שנעל צו מאכען די נויטיגע סאניטארע אויסבעסערונגען.

איצט דערוויסען מיר זיך, אז דאס פרעזידיום פון מאגיסטראט אין לאדז האט זהזרנעכטען בעקומען אן אפיציעלע מלדונג פון דער וואיעוואדזשאפט, דאס דער דאזיגער טערמין איז אפגעלייגט געווארען ביז'ן 1 אפריל 1931 מיט'ן תנאי, אז נאך דעם דאזיגען טערמין וועט די אדמיניסטראציע מאכען ענערגישע צוטריטען צו שליסען די אלע בעקעריען, וואס וועלען זיך בכלל נישט צופאסען צו די פארשריפטען פון מיניסטעריום-צירקולאר.

ענדערונגען אין פראקוראטארען-אמט

ווי אזוי ס'זענען צוטיילט די ראיאנען, און ווער איז בעזעצט אויף די אמטען?

(2) אין צוזאמענהאנג מיט'ן נייעם יאהר, איז געענדערט געווארען די צוטיילונג פון אונזער שטאט אויף פראקוראטארען-ראיאנען, וועלכע שטעלט זיך פאר בזה האופן:

ערשטער ראיאן (שטח פון 9, 10, 11, 12, 13 און 14 פאליציי-קאמיסאריאטען) איז איבערגעגעבען געווארען דעם פראקוראר ניקיטענקא; דער צווייטער ראיאן (שטח פון 7-טען פאליציי-קאמיסאריאט) — דעם וויצע-פראקוראר יוליוש כאוולאווסקי; דער דריטער ראיאן (1, 2, 3, 6, און 8 קאמיסאריאט) — דעם וויצע-פראקוראר מיכאל קאוואלסקי; דער פירטער ראיאן (4 און 5 פאליציי-קאמיסאריאט) — דעם וויצע-פראקוראר קאזלאווסקי; דער פינפטער ראיאן (לאדזער און בזשעזשינער פאוויאט) — דעם וויצע-פראקוראר זיגמונט דעטשינסקי; דער זעקסטער ראיאן (לענטשיצער פאוויאט) — דער וויצע-פראקוראר קאזשימיעזש סוסקי; זיבעטער ראיאן (לאסקער פאוויאט) וויצע פראקוראר יוזעף קוביאק; אכטער ראיאן (פינאנץ) — האט איבערגענומען דער וויצע פראקוראר קאזשימיעזש סוסקי און דעם ניינטען ראיאן (מיליטערישען) — דער וויצע-פראקוראר יוזעף קוביאק. דער ביז-איצטיגער פראקוראר ביים קרייז-געריכט, פינפטער ראיאן (לאדזער און בזשעזשינער פאוויאט) וויצע פראקוראר אנטאני-קאראל שטשעכן איז אריבער צו אדוואקאטור.

אינ'ם בעשטימטען חתונה-טאג איז די חופה פארגעקומען

און מאכע נישט „אויף צו להכעיס" נאר מיט'ן אמת'ן בעשערטען

א מעשה, וואס ס'האבט מיט איהר אין ראיאן פון גייער'ס מארק

אין גייערס ראיאן קאכט זיך איצט מיט א סענסאציאנעלער געשיכטע וואס האט זיך דארט פערלאפען.

אויף קרוטשע גאס איז בעקאנט דער דארטיגער סוחר ר. א יוד א באלעבאס, וואס האט אנאייגען הויז עטליכע פלעצער, א פרוכט-געוועלב און א שעהנע יונגע טאכטער. האט זיך די טאכטער בעקענט מיט א יונגענמאן, וואס וואוינט אין זעלבען ראיאן און האט דארט אן אייגען געוועלב פון קויהלען און הייץ-מאטעריאלען. דאס יונגע פארל איז זיך געפעלען געווארען און ס'האט געהאלטען אז זיי זאלען שרייבען צווישען זיך תנאים.

אבער דער חתן האט פאר זיך פע'לאנגט נדן און דער שווער, א יוד מיט א ביסעל אנ'אייגנעהאלטענער האנט אויף צו געבען, האט קיין נדן נישט געוואלט סילוקן. איבער הונדערט מיט צוואנציג יאהר וועלען מיך מיינע קינדער ירש'ענען — אין קבר וועל איך מיט זיך גארנישט מיטנעמען, אבער ביז איך לעב, וויל איך האבען פאר זיך אלס וואס איז מיר געלונגען אנצוזאמלען. דער חתן האט אבער נישט געוואלט ווארטען ביז הונדערט מיט צוואנציג יאהר, בפרט אז דער צוקונפטיגער שווער איז נאך יונג און מונטער און קלויבט זיך גאר נישט אין דער וועלט רייזע...

און אז דער חתן איז דורכאויס געווען איינגעשפארט און געוואלט דווקא נדן און דער שווער האט נישט געגעבען, איז ער געווארען ברוגז און אפגעלאזט דעם שידוך, הגם פריידעל איז א שעהן מיידעל, א קלוגע און א געראטענע און קיין בעלנים האבן אויף איהר ניט געפעלט. ס'האט זיך טאקי באלד געפונען א יונגערמאן וואס האט ערקלערט, אז ער איז זי גרייט צו נעהמען ווי זי שטעהט און געהט, וואס ער האט דערביי געהאט אין זינען איז שווער צו זאגען — צי טאקע די שיינע פריידעל, צי דער נדן אין „120 יאהר ארום", אבער ס'האט נישט געדויערט קיין פאר וואכען און מ'האט זיך אפגערעדט זמן חתונה. דעם פערגאנגענעם שבת האט טאקע די חתונה געזאלט פארקומען, דערווייל האט זיך פריידעלס ברודער צופעליג געטראפען מיט איציק לייבן, דעם פריהערדיגען חתן פון זיין שוועסטער. א ווארט צו א ווארט און איציק-לייב האט זיך ארויסגערעדט אז כ'טוט איהם באנק דער ענין הלמאי ער האט אפגעלאזט דעם שידוך, לויגט עס פאר יענעם, טא פארוואס זאל עס נישט לויבען פאר מיר? בפרט אז פריידעל איז מיר איינגעבאקען אין הארצען האט ער געזאגט דעם ברודער.

דעם ברודער איז צום הארצען מעהר געווען דער אלטער חתן און ער האט אזוי איינגעארדענט אז פריידעל האט זיך שבת „צופעליג" צוזאמענגעטראפען מיט איציק לייבן און ס'איז צווישען זיי געווארען שלום, איז איציק ליב אוועקגעלאפען אנזאגען די עלטערען זיינע אז היינט וועט ער חתונה האבען מיט פריידעל.

דער נייער חתן האט דערווייל געלאזט אנזאגען, אז די חתונה דארף אפגעלעגט ווערען ביז ער האט זיך ארומגעזעהען אז 120 יאהר צו ווארטען איז אביסעל צו לאנג און אז מ'דארף דערווייל אויספרעסען ביים הארטען שווער כאטש א 500 דאלאר, צי ער האט טאקע עפעס געדארפט ערלעדיגען, אבער ער האט געלאזט מעלדען אז די חתונה דארף אפגעלעגט ווערען.

מ'האט דעם נייעם חתן נישט אפאנירט, אבער די חתונה האט מען נישט אפגעלעגט, אייערנעכטען שבת צו נאכט איז פארגעקומען די חתונה. מ'האט געהוליעט א גאנצע נאכט ביז אין העלען טאג אריין און אלע זענען געווען צופרידען.

און נעכטען א גאנצען טאג האט מען אין ראיאן פון גייערס מארק פון מויל צו מויל איבערדערצעהלט די מעשה מיט'ן חתן, וואס האט שיער נישט פערלוירען זיין בעשערטע צוליב א נארישען קאפריז און עטליכע הונדערט דאלאר.

בעלאגערט א מלינה און ארעסטירט דעם לאנג-געזוכטען גנב

ווי מיר האבען שוין נעכטען מודיע געווען, איז ארעסטירט געווארען דער גנב מענדעל רוזשאנסקי, וועלכער איז געווען בעהאלטען אונטער'ן נאמען אברהם פרענקעל.

וועגען דעם דאזיגען ארעסט גיט מען נאך איבער פאלגענדע פרטים:

זייט א לענגערער צייט ווערט דער לאדזער אויסזאגינגס-אמט אלארמירט וועגען גרויסע שטובען-גניבות.

די פאליציישע אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז די אלע גניבות ווערען אויסגעפיהרט דורך איין און דעם זעלבען פערזאן. דער פערבעכער בעזייטיגט אבער יעדען שפור, וואס האט בעשווערט די מיה פון דער פאליציי.

לעצטענס איז אויסגעפיהרט געווארען גנבות אין דער וואוינונג פון נחים קאפלאוויטש אין חיים היילמאן, פילסודסקי 49 אין עס איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז די גנבות האט אויסגעפיהרט דער בזוואוסטער איינברעכער מענדעל רוזשאנסקי, 34 יאהר אלט, אהן א בעשטימטען וואוין-ארט.

רוזשאנסקי האט דערשנאפט, אז מ'זוכט איהם איז ער אנטלאפען קיין ווארשא אין ווען די פאליציי איז שוין אויך געהאט געקומען אויף זיינע שפורען אין ווארשא, האט ער זיך פון דארט אפגעטראגען און צוריקגעקומען קיין לאדז.

נעכטען האט די פאליציי זיך דערוואוסט, אז רוזשאנסקי געפינט זיך ווידער אין לאדז, זענען ארויסגעשיקט געווארען אין שטאט א ריי עטליכע אגענטען, וועלכע האבען זיך דערוואוסט, אז דער „פויגעל" בעהאלט זיך אין א מלינה אויף קעלמאגאס. באלד איז אהין אוועק אן אפטיילונג פאליציי, וועלכע האט, מיט געוועהר אין די הענד, בעלאגערט די מלינה אין טאקי דארט געטראפען רוזשאנסקי, וועלכער האט זיך לעגיטימירט מיט א טורמע קארטע אויפ'ן נאמען אברהם פרענקעל.

עס שטעלט זיך ארויס, אז רוזשאנסקי'ן האט מען מיט א צייט צוריק געכאפט ביי א גניבה און ער האט זיך דאן אנגעגעבען אלס אברהם פרענקעל און אונטער דעם זעלבען נאמען איז ער אויך אפגעזעסען עטליכע חדשים אין תפיסה.

ביי דער נעכטיגער אויספארשונג האט זיך רוזשאנסקי מודה געווען אין א גאנצע רייה גנבות וואס ער האט לעצטענס אויסגעפיהרט.

רוזשאנסקי – פרענקעל איז איינגעזעצט געווארען אין תפיסה אויף קאפערניקא גאס.

באנדיטען דערשאסען א פרוי

און אויסגעפיהרט א גרויסען רויב-אנפאל

(—) אין דארף רעמבישאוו, האבען 12 א זייגער ביינאכט בעוואפענטע באנדיטען אנגעקלאפט אין דער וואוינונג פון רייכען סוחר יאן קארנסקי גראד איז דער סוחר נישט געווען אין דער היים אין זיין פרוי אלע האט געמיינט, אז דאס קלאפט איהר מאן אין טיר. זי האט צומאלט נישט געפרעגט ווער עס קלאפט, נאר האט גלייך געעפענט די טיר. אין זעלבען מאמענט האבען זיך, אין שטוב, אריינגעריסען 3 בעוואפענטע און מאסקירטע באנדיטען די פרוי האט פאר שרעק געגומען שרייען. האבען דאן די באנדיטען עטליכע מאל אויסגעשאסען אין איהר און זי איז אוועקגעלעגט טויט אויפ'ן ארט.

אויף דער שיסעריי, האבען זיך אויפגעוועקט די קינדער פון שלאף. די באנדיטען האבען די קינדער געבונדען מיט שטריק און פארשטאפט די מיילער און נאכדעם זיך גענומען רעווידירען די שטוב און צוזאמענגעזאמעלט צירונג, ווערט-פאפירען, טייערע מלבושים און א גרויסע סומע מזומן געלד.

נאך דעם רויב זענען די באנדיטען נעלם געווארען. ערשט אין דער פריה האבען שכנים בעמערקט די רויבעריי און אלארמירט די פאליציי.

נאך די באנדיטען געהט איצט א געיעג.

קיוצליך — קומט פאר — די ערעפנונג
פון ניי-רעמאנטירטען כשר'ן ערשטקלאסיגען
באר „LUNCH"
וואו? וואו?

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיושורען

(2) מ. קאזפעקיעוויטש (זגערזשער 54), י. סיטקעוויטש (קאפערניק 26), י. זונדעלעוויטש (פעטריקאווער 25), יו. סאבלעוויטש אין וו. שאצ (פשעיאזד 19), מ. ליפיעץ (פעטריקאווער 193), א. ריכטער און ב. קאבאדרא (11 ליסטאפאד 86).

רעגיסטראציע פון ארבייטסלאזע

מאנטאג דעם 12 יאנואר הויבט זיך אן די רעגיסטראציע אויף דער נייער שטיצע פאר דעצעמבער פאר ארבייטסלאזע, וועלכע האבען בעקומען שטיצע פאר נאוועמבער און אויך פאר די ארבייטסלאזע, וועלכע האבען שוין אויסגעשעפט אלע ראטעס פון שטיצע אין נאוועמבער.

די רעגיסטראציע קומט פאר אין לאקאל פון אונטערשטיצונגס-אמט פאר ארבייטסלאזע אויף דער גאס פון 28 פולק קאנ. שיסער 32 פון 9 ביז 2 בייטאג לויט פאלגענדען סדר:

מאנטאג, דעם 12. יאנואר

A B C D E F

דינסטאג, דעם 13.

G H I J

מיטוואך, דעם 14.

K L Ł

דאנערשטאג, דעם 15.

M N O

פרייטאג, דעם 16.

R. S

שבת, דעם 17.

T U W Z Ż.

פראיעקט אפצושאפען פאטענטען

(—) מיר דערוויסען זיך פון א זיכערער קוועלע, אז אין די ספערען פון דער פינאנץ מאכט, ווערט לעבהאפט בעהאנדעלט א פראיעקט צו סקאסירען די האנדעלס און אינדוסטריע פאטענטען און דעם אפצאהל פאר פאטענטען, זאל מען צורעכענען אלס צוגאב צום הכנסה שטייער.

הכנסה פון שטייערען אין לאדזער קרייז

(—) ווי מ'ר דערוויסען זיך איז אין לאדזער קרייז, אין חודש דעצעמבער ה. י. איינגעפלאסען פון שטייערען א סומע פון 11 מיט א האלבען מיליאן זל. כדאי צו בעמערקען, אז אין זעלבען חודש פון יאהר 1929 איז איינגעפלאסען פון שטייערען א סומע פון 12 מיליאן זל.

אין די קרייזען פון דער פינאנץ-מאכט וויל מען דערפון דרינגען, אז די לאגע אין מסחר האט זיך אין פערגאנגענעם יאהר נישט פערערגערט.

יג"ר, ערטיסטי-פארייען אין פוילן
דירעקטאריאט
פון די פאריניגטע-טעאטערן
בעשולם. דיר. פאר לאדז: שטאקפעדער. לייטער: א. בזומאו

לאדזער יוד. קאמער-טעאטער
בלעער
„ארדט"
איז וויכטע זאל מאנטייפעל זאבאדניא 43
מישה בראדערזאו.

היינט, מאנטאג, דעם 12 יאנואר
1 פארשטעלונג
אנהויב 9.15 א זייגער אין אווענד.

ווער מיר גוטסגינט

פראגראם: 1) פראלאג, 2) זמירות, 3) די שמאט, 4) זיבען זאכען, 5) קינקעדיגער גיגיות, 6) יודען זי גען, 7) דער האושנער אורח, 8) אין א שוך-געשעזט, 9) א-ת-קע, 10) רויזען-ליר, 11) נישט נוט, 12) אונזער מענאזשעריע, 13) קארט-בראנדס, 14) אין זאקאזאנע.

ענסאמבל לויט'ן א. ב. פרויען: זיסעל-בירל, מ. דזלסקא, לאלא זילבערמאן, שיינע מרים. מאשע פעטערמאן, לא שליפקאוויטש. מענער: מ. אלטמאן, ש גאלדשטיין, ש. דושיגאו, מ. קאן י. ויינגלאס, י. שומאכער, י. שיפער.

טעקסטען: י. ל. פרץ, מ. ב אדרזואן, דער טונקעלער, צ. קאצענאהסקי.

מוזיק: ה. רובין, א. בייגעלמאן און פאלקס-מאטיוון דעקאראציעס און קאסטיומען: י. ברוינער, טענץ איינגעשטעלט דורך אירע פרושיצקא. מוזיק-לייטער — ה. רובין, רעזש — ווישיגאן שומאכער. בינע-אינספעקטאר — ט. קאן, ליכט- עפעקטע — יעראז.

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון 11 — 2 בייטאג און פון 5 אנט. שבת און יום-טובים א גאנצען טאג

וואהלען צום שטאט־ראט־פרעזידיום

(פ) מיט׳ן 1. יאנואר איז אפגעלאפען דער טערמין פון דעם איצטיגען פרעזידיום פון שטאט־ראט, וואס ווערט כידוע געוועהלט אויפ׳ן קאלענדאר־יאהר. אויף דער מארגענדיגער זיצונג וועט געוועהלט ווערען דאס נייע פרעזידיום, אבער ווי מיר דערוויסען זיך וועט בלויז געענדערט ווערען איין וויצע־פרעזעס — אויפ׳ן ראטמאן ווילטשינסקי׳ס ארט.

פאטענטען פאר קליינהענדלער אויף ראטעס

ווירקזאמער שריט פון קאלאניאל־קליינהענדלער־פעריין (ציגעל־גאס 15)

צוליב דער איצטיגער זעהר שווערער מאטעריעלער לאגע פון די יודישע קליינהענדלער, האט א גרויסער טייל פון זיי נאך ביז איצט נישט אויסגעקויפט די פאטענטען.

צוליב דעם דראהט פילע פון די קליינהענדלער דאס פערלירען זייער עקזיסטענץ און אין בעסטען פאל זענען זיי בעדראהט מיט שטראפען. די פערוואלטונג פון קאלאניאל־קליינהענדלער־פעריין (ציגעל גאס 15), האט דעריבער בעשלאסען צו העלפען צו קומען די קליינהענדלער וואס האבען נאך ביז איצט די פאטענטען נישט אויסגעקויפט. די קליינהענדלער וועלען איינצאהלען א טייל פון פאטענט־ווערט אין פעראיין און דער פעראיין וועט פאר זיי אויסקויפען די פאטענטען. דעם איבעריגען בעטראג וועלען די קליינהענדלער אויסצאהלען אין ראטעס.

די דאזיגע הנחות וועלען געמאכט ווערען פאר אלע קאלאניאל־און שפייז־הענדלער, אויך נישט מיטגלידער פון פעראיין.

דער דאזיגער שריט פון׳ם קאלאניאל קליינהענדלער־פעראיין דארף זיכער בעגריסט ווערען, כאטש יאר א שפעט, וואס ער האט די אקציע אנגעהויבען צו שפעט אבער בעסער שפעטער — ווי גארנישט.

צוקוועטשט צווישען צוויי וואגאנען

(—) ביי דער קאלישער באהן־סטאציע איז צווישען 2 וואגאנען צוקוועטשט געווארען דער בוהן־ארבייטער מאטשין קאסטקא, וועלכער איז אין א שווערען צושטאנד אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל.

אויטא־ארגיעס

(—) אויף וואלטשאנסקא גאס איז ארונטערגעפאלען אונטער אן אויטא, דער 12 יעהריגער ארבייטער גייזלער, וועלכער איז אפגעפיהרט געווארען אין א שווערען צושטאנד אין שפיטאל.

דער שאפער פון געלבען אויטא, איז צוגעצויגען געווארען צו פעראנטווארטליכקייט.

אפגעהאקט זיך א פינגער

(—) אין דער וואוינונג פון פרושטשניק שאיק יעזשאבאווע 13, האט זיך דער ארדינאנס בראניסלאוו קרושיטשינאס אפגעהאקט א פינגער ביים האקען האלץ.

אין א שווערען צושטאנד האט מען אים אפגעפיהרט אין מיליטער־שפיטאל.

דערהרגעט א פויער שוועסטער־פערוואנדטע זיין ווייב און איידעם

(—) אין דארף כאלופין, נעבען שעראדז, איז אויסגעבראכען א געשלעג צווישען א גרופע פויערים. דאס געשלעג איז געפירט מיט העק און שפאדלען, אין רעזולטאט איז דער פויער פאוולאסקי געבליבען ליגען א טויטער. זיין ווייב און זיין איידעם זענען שווער פערוואונדעט געווארען און מען האט זיי אפגעפיהרט אין שפיטאל.

ווירטשאפטס־שפארזאמקייט

באדעריט די היינטיגע צייט פדי ערפאלגרייך צו בעקעמפען דעם ווירטשאפטס־קריזיס כדי דאס צו דערגרייכען האט די פירמע יול ווש ראזנער בעשלאסען איהר פיליע אויף דער פיעטרקאווער 160 צו שליסען און דאדורך צו פערקלענערען די אלגעמיינע געשעפטס הוצאות.

אין דער צוקונפט וועט די דאזיגע פירמע איהרע גאנצע קרעפטען קאנצענטרירען אין דער צענטראלע אויף פיעטרקאווער 98. זי וועט זיך בעמיהען צו קאלקולירען די פרייזען נאך ביליגער ווי איצט, כדי צו רוימען דעם גאנצען לאגער אין דער פיליע פיעטרקאווער 160, ווערען אלע סחורות אויסגעקויפט מיט 50 פראצענט ביליגער.

דאס איז א זעלטענע געלעגענהייט אין יעדער האט די מעגליכקייט איינצוקויפען נייע סחורות צו שפאט ביליגע פרייזען אין דער צענט־אלע הויבט זיך שוין אן היינט דער גליקליכער אינווענטאר־אויספערקויף צו אויסערגעווייהנליך ביליגע פרייזען.

100,000 זל׳אטעס

וועט זיך דער מאגיסטראט מאהנען ביי די ראטמענער וואלטשינסקי און גראשקאווסקי

(2) ווי בעקאנט האבען זיך די לאדזער ראטמענער וואלטשינסקי און גראשקאווסקי אפגעזאגט שבת אין דימיסיע, אפזאגענדיג זיך צו דערפילען ווייטער זייערע ראטמענער־פליכטען. דער ענין האט א שייכות מיט די קלאגען, וואס האבען זיך לעצטענס פערשפרייט, אז דער שטאט־ראט וועט זיך בעמיהען זיי אויסצושליסען פון שטאט־ראט, מחמת זיי האבען נישט צוריקגעקעהרט, טראץ דעם בעשלוס פון שטאט־ראט אנ׳ערך הונדערט טויזענד זל. וואס זיי האבען בעקומען פאר׳ן אמטירען מצד דער שטאט אין די פערוואלטונגען פון דער עלעקטראווניע און די טראמוואיען.

לויט ווי מיר דערוויסען זיך איצט פון א מאסגעבענדער קוועלע, וועט אויף דער נאהענטסטער זיצונג פון שטאט־ראט אריינגעטראגען ווערען א פארשלאג פון דער מעהרהייט צו איבערווייזען דעם ענין וואלטשינסקי און גראשקאווסקי צום פראקוראר ביים לאדזער קרייז־געריכט.

דער שטאטישער בידזשעט

וועט ענדגילטיג אנגענומען ווערען דעם היינטיגען דאנערשטאג

(2) ווי בעוואוסט איז די שטאטישע מאכט לעצטענס בעשעפטיגט מיט׳ן בעארבייטען דעם שטאט־בידזשעט פאר׳ן לויפענדען יאהר׳. אין שייכות דערמיט קומען פאר אלע טאג מאגיסטראט־זיצונגען געווידמעט דער דאזיגער פראגע.

לויט ווי מען אינפארמירט אונז פון א מאסגעבענדער קוועלע, איז א העלפט פון בידזשעט שוין בעטראכט און קאנטראלירט געווארען. די איבעריגע פאזיציעס פון בעזונדערע שטאטישע אפטיילונגען וועלען בעטראכט ווערען אין די ערשטע טעג פון דער היינטיגער וואך, און דער גאנצער ענין וועט בעשלאסען ווערען, שפעטסטענס ביז דאנערשטאג. נאכ׳ן ענדיגען פון צוזאמענשטעלען דעם בידזשעט, וועט די פראגע אריבערגעטראגען ווערען אויפ׳ן פארום פון שטאט־ראט, וועלכער וועט דעם בידזשעט בעטראכטען אויף ספעציעלע זיצונגען, וואס וועלען פארקומען 3—4 טאג אין דער וואך, כדי צו דעם געהעריגען טערמין פארצושטעלען דעם בידזשעט פאר דער אויפזיכטס־מאכט.

„אש דער קינסטלער און אש — דער פאליטיקער"

די יובליי פייערונגען פון גרויסען קינסטלער שלום אש, האבען ארויסגערופען א שטארקע פערינטערעסירונג אין אלע קרייזען און שיכטען פון דער יודישער בעפעלקערונג. ס׳האט בעזונדערס אלעמענס אויפמערקזאמקייט צוגעצויגען, וואס די ארבייטער פארטייען נעמען נישט קיין אנטייל אין די פייערונגען.

האט טאקע די פארלעזונג אויף דער אויבענדערמאנטער טעמע פון בעוואוסטען ארבייטער־טוער און גלענצענדען רעדנער זרבבל צוגעצויגען פרייטאג אין אוועט א זעהר גרויסען עולם און דער פילהארמאניע זאל איז געווען פול געפאקט.

דער רעדנער, וועלכער האט ארויסגעוויזען א גרויסע בקיאות אין דער יודישער און אייראפעאישער ליטעראטור, האט אויף א גלענצענדען אופן געשילדערט די קינסטלערישע שאפונגען פון שלום אש, האט זיך אפגעשטעלט אויף זיינע בעדייטענדיגסטע ווערק, בעזונדערס אויף זיין טרילאגיע.

דער רעדנער וועלכער שעצט הויך אש׳ס קינסטלערישען טאלאנט, האט אבער צו איהם טענות, וואס ער וויל צופרידענשטעלען אלעמען. אש האט אידעאליזירט אלץ, ס׳קומט בישט צום אויסדרוק אין זייז שאפען די ברויזענדע קאמפען אויף דער יודישער גאס צווישען די פערשידענע קלאסען פון יודישען פאלק. ווען אש איז געפאהרען קיין ארץ־ישראל איז ער געגאנגען מיט׳ן ביבעל אין דער האנט. ער האט געשוועבט אין דער פערגאנגענהייט און האט נישט געזעהען דאס נייע רעאלע לעבען וואס ווערט דארט געבויט. אש האט בלויז געזעהן איין טיפ פון קידוש השם ביי יודען. ער האט אבער נישט געזעהען דעם קידוש השם פון די זעלבסטשוץ גרופען, דעם קידוש השם פון די יודישע ארבייטער פאר זייערע נאציאנאלע און סאציאלע אידעען. ער האט בלויז געשילדערט דעם הייליגען שניידערל וואס האנדעלט מיט בטחון, ער שילדערט אבער נישט דעם פשוטען שניידער מיט זיין לעבען און קאמף.

ענטפערענדיג אויף פערשידענע פראגען פון פובליקום, רעקאמענדירט דאך דער רעדנער צו לייענען אש׳ן, אבער לייענען איהם קריטיש. די יודישע ארבייטער — דער טרעגער פון דער יודישער ליטעראטור און קולטור מוז שאפען א־גענטע מאספער, וואס זאל נישט געצוואונגענערהייט בעווייזען די דיכטער, און דוקא אזעלכע גרויסע קינסטלער ווי שלום אש, צו ברענגען צום אויסדרוק אין זייערע שאפונגען דאס לעבען און קאמף פון די יודישע מאסען.

די פארלעזונג, וועלכע האט געדויערט קנאפע דריי שעה, האט ממש צוגעשמידט די צוהערער, וועלכע האבען געהאט א גרויסען גייסטיגען נחת רוח.

ס׳קומט א יישר כוח דער געזעלשאפט אוונט־קורסען פאר ארבייטער פאר איינארדנען די פארלעזונג, די ארדנונג איז געווען א מוסטערהאפטע.

נייע פערוואלטונג אין פעראיין „נותן לחם"

פאריגע וואך איז אין פעראיין נותן לחם פארגעקומען די אלגעמיינע יעהרליכע פערזאמלונג, אויף וועלכער עס זענען געוועהלט געווארען:

אין דער פערוואלטונג ס. דרייהארן (פרעזעס) וו. מילגראם, ד. חמץ און א. פ. פטאשניק, (דרייוויצע־פרעזעסען); יצחק פראשקער (קאסירער); ב. מילגראם (סעקרעטאר); ש. פטאשייק (עקאנאם). ל. שפירא, ד״ר ג. קיאק, ד״ר אשכנזי, לייב ראזענטאל, סינא בערבער, לייב ראבינאוויטש, יודעל ווייסבארד און אב״ש ווייזמאן.

קאנדידאטען צו דער פערוואלטונג: א. סענדער, ד. קזשאנושזר און א. פידלער.

אין דער רעוויזיאנס־קאמיסיע: אלי׳ פאנטען, א. סענדער, משה וואלקאוויטש.

נייע פערוואלטונג פון פעראיין נושאי המטה וגמילות חסדים

(פרייהייטס פלאץ 3)

נעכטען איז אונטער׳ן פארזיץ פון ה׳ יצחק זאלד פארגעקומען די יערליכע גענעראל־פערזאמלונג פון פעראיין. נאכ׳ן ערלעדיגען די פונקטען פון טאג ארדנונג איז געוואהלען אויסגעוועהלט די פאלגענדע פערוואלטונג: יוסף כושאנאוויטש. מ. זדונסקי, יחיאל יצחק בערמאן, בנימין מארקא, ש.וו. ראזמא, מאטעל מונק, אלי׳ ווייסמאן, הערש פוזנאנאן, ליפא ביין, אברהם מענדעל ווייגטיב, ש. י. טישבעראוויטש און לייב טשענבאטא. קאנדידאטען: אברהם פאמעראנצענבלום, ז. ציטרין, גבריאל קעפלער.

אין דער רעוויזיר־קאמיסיע: בעריש דאבזשינסקי, יצחק זאלץ, יודא בערמאן, קאנדידאטען: נעציל זשיכליגסקי, ישראל סטנצער.

געסמ׳ט

(—) עמיליא אלברעכט 21 יאהר אלט, האט זיך פערסמ׳ט אין הויז אויף שלנקעוויטש 30. אין גוססדיגען צושטאנד האט פאגאט וויע די זעלבסטמערדערין אפגעפיהרט אין שפיטאל.

בעקאנטער א״י־ארבייטער־טוער ד״ר ש. יוריס קומט קיין לאדז

לעצטענס ווייל אין פוילען אין שליחות פון הויפט־דירעקטאריום פון קרן קימת אין ירושלים דער בעקאנטער ארבייטער־טוער ד״ר ש. יוריס פון א״י

ד״ר יוריס איז א בערייטעלדער ציוניסטישער טוער און איז זעהר פאפולער צווישען די ברייטע מאסען אין פוילען צוליב זיין פיליעהריגער טעטיגקייט אויף דעם געזעלשאפטליך־פאליטישען געביט. די לעצטע יאהרען וואוינט ד״ר יוריס אין ארץ־ישראל.

היינטיגע וואך, דאנערשטאג קומט ד״ר יוריס קיין לאדז און וועט זיין דער גאסט פון היגען קרן־קימת־קאמיטעט.

לכבוד דעם חשוב׳ן גאסט קומט פאר דאנערשטאג אוונט אין פילהארמאניע־זאל א גרויסע קאנצערט־אקאדעמיע אויף וועלכער ד״ר יוריס וועט אויסטרעטען מיט א רעפעראט אויף דעם טעמא: „דאס נייע לעבען אויף דער אלטער ערד". דאס פראגראם פון דער אקאדעמיע נעמט ארום א גרויסען מוזיקאלישען טייל אין וועלכען עס נעהמען אנטייל פידעל־סאלא־נומערען, פידעל „טריא", ארקעסטער א. ז. וו.

צוליב דער פערזענליכקייט פון גאסט און אינהאלטסרייכען פראגראם איז צו ערווארטען, אז די אקאדעמיע וועט אדורך מיט א גרויסען ערפאלג.

נעשטארבען אויף דער סצענע

(—) אין דאך בערדישעץ איז אין זאל פון די פייערלעכער איינגעארדנט געווארען א טעאטער־פארשטעלונג, וואס האט צוגעצויגען א גרויסען עולם.

אין מיטען דער פארשטעלונג איז אינטער די קוליסען, פלוצלינג אומגעפאלען דער פויערישער וואוישינעץ וואך און איז ארויפגעפאלען אויף דער סצענע אין מיטען שפילען. באלד האט זיך ארויסגעשטעלט, אז וואך ליגט טויט.

די כבה פון פלוצלינגען טויט, איז נאך נישט פעסטגעשטעלט.

קופאן

אויף א יורידישער עצה

גילטיג מאנטאג, דעם 12־טען יאנואר

א בעקאנטער יוריסט ערטיילט יורידישע עצות פון 3 ביז 4 א זייגער נאכמיטאג אין רעדאקציע פון אונזער צייטונג, פיעטריקאווער 21.

אינטערעסאנטען דארפען מיטברענגען דעם קופאן פון „נייעם פאלקסבלאט" — פון דעם זעלבען טאג. —

פארלעזונג פון רעד. וולאדימיר גראסמאן

דער בעקאנטער יודישער שריפטשטעלער און זשורנאליסט וולאדימיר גראסמאן, וועלכער ווילט איצט אין פוילען וועט היינטיגען מיטוואך האלטען אין זאל פון „אררט" (זאכאדניא 43) א פארלעזונג א. ד. ט. „פאריז און פאריזערינס".

וול. גראסמאן, וועלכער וואוינט זייט א לענגערע צייט אין פאריז, קען גוט דאס דארטיגע לעבען און פון זיין אויג האט זיך נישט בעהאלטען קיין שום דעטייל פון דארטיגען לעבען און שטייגער. זיינע בעאבאכטונגען זענען זעהר אינטערעסאנט און די פארם זעהר אנציהענד. דאס בוך „פאריז", וועלכעס דארף בקרוב ערשיינען וועט אין דער יודישער ליטעראטור זיכער פערנעהמען אנ׳אנגעזעהענעם ארט.

דער אינטערעסאנטער פארטראג־אוונט האט ארויסגערופען א גרויסען אינטערעס.

אויפקלערונג

ג׳ רעדאקציע!

אין צוזאמענהאנג מיט דער פרייטאגדיגער נאטיץ א. ק. „א מקום מנוחה פאר אנ׳אומגליקליכען גייסטיג־קראנקען מוז געשאפען ווערען" ערקלערט די קהלה־פערוואלטונג אט־וואס:

ס׳איז אמת, אז מיט עטליכע וואכען צוריק האבען זיך עטליכע פערזאן געווענדעט צום וו. פרעזעס ה׳ בערגער וועגען אריינעהמען א יוד, וועלכען זיי האבען אנגעגעבן אלס גייסטיג־קראנקען, אין משוגעים הויז. ה׳ בערגער האט זיי אויפמערקזאם געמאכט, אז ערקלערען עמיצען פאר גייסטיג־קראנק און פערשליסען איהם אין א משוגעים הויז איז א בעפיריש׳ער פעסטשטעלונג פון א דאקטאר הייסט בערויבען איהם די פרייהייט און דאס איז געגען דעם געזעץ. מען דארף דעריבער זיך ווענדען וועגען דעם ענין צום הויפט־דאקטאר פון משוגעים הויז ביי דער קהלה ה׳ מאשלאנקא, ער זאל ארויסזאגען זיין מיינונג וועגען דעם היימלאזען יוד, צי ער איז באמת א גייסטיג־קראנקער און צי ער קוואליפיצירט זיך אין דעם קהלה אנשטאלט.

וועגען פאזירען, פעסער, מעטריקעס וכד. איז קיין שום רייד נישט געווען.

נאך דער ערקלערונג פון ה׳ בערגער האט זיך שוין מעהר קיינער נישט געוואנדען וועגען דעם היימלאזען יוד אין די קהלה האט וועגען זיין ווייטערדיגען גורל קיין השגה נישט געהאט.

די פערוואלטונג פון דער יוד.
קהלה אין לאדז.

ארץ־ישראל רופט!

(בריף אין רעדאקציע)

עס קומט מיר דא אויס צו שרייבען וועגען א זעהר וויכטיגען פראנט אין דעם קאמף פאר׳ן ארץ־ישראל־אויפבוי, וועלכער איז אין גאנצען פערנאכלעסיגט געווארען, דאס מיין איך דאס פינאנצירען איז פערווירקליכען און לעבען דעם געדאנק פון תוצרת הארץ. עס איז נישט דא קיין שום ספק, דאס די פראגע פון אינזער נאציאנאלער אויסלייזונג איז ענג פערבונדען מיט דער פראגע פון אנזאץ מערק פאר דער ארץ ישראלדיגער פראדוקציע! ווען די יודען אין די גלות־לענדער זאלען בענוצען און קויפען אין זייער הויזליכען געברויך די ארטיקלען, וועלכע ווערען פראדוצירט אין ארץ ישראל, וואלט די ענטוויקלונג פון אונזער לאנד געגאנגען מיט ריזען־שריט פאראויס! דערצו איז גיר נויטיג אייו קליינגקייטן: יעדער זאל האלטען פאר זיין הייליגען פליכט א מינימאלען טייל פון זיין טאג־בידזשעט אויסצוגעבען אויף פראדוקטען פון ארץ־ישראל. אגב האנדעלט זיך דא נישט וועגען כתם טוען א טובה און קויפען אזעלכע פראדוקטע, וועלכע זענען קיינעם נישט נויטיג, אדער נאר היבש איבערצאהלען פאר נויטיגע פראדוקטען. ניין, אויך איז עס נישט! ארץ ישראל פראדוצירט פראדוקטען פון ערשטקלאסיגן קוואליטעט, פרייזווערטיג און קאנקורענץ־פעהיג, א טייל פראדוקטען, ווי פאמעראנצען, וויין, האניג, אייל שטעהען העכער לויט זייער קוואליטעט פון דיזעלבע ארטיקלען פון אנדערע לענדער. עס איז איבריג אנצווייזען, אז דאס שאפען א אבזאץ מארק פאר ארץ־ישראל פראדוקציע עפענט ריזיגע פערספעקטיוועט פאר אונזער אלט־נייעלאנד, שאפט א מעגליכקייט פאר דער ענטוויקלונג פון לאנד אין דעם שנעלסטען טעמפא און גיט א גרויסען איינוואנדערונגס און ארבייטס־פלאץ פאר טויזענדער פון אונזערע עקאנאמיש־געפלאגטע און רואינירטע ברידער.

מ. זיידע.

דער „שולחן ערוך" און „תלמוד" ביי א סענסאַציאָנעלען גט-פּראָצעס אין בעלגיען

יודישע פרוי פערליבט זיך אין אַן'אַלטען בעלגישען אַריסטאָקראַט און אַנטלויפט פון איהר מאַן און שמד'ט אָפּ איהר קליין טעכטערל. — דער מאַן פערקלאַגט זי אין געריכט און די אַדוואָקאַטען בענוצען זיך מיט די דינים פון שולחן ערוך און תלמוד

(א בריף פון בעלגיען)

פאַר דעם בריסעלער העכערען געריכט איז לעצטענס פאָרגעקומען אַ מערקווירדיגער פּראָצעס. צום ערשטען מאָל האָט מען פאַר'ן געריכט געבראַכט אַלס בעווייז דעם יודישען שלחן ערוך, דעם תלמוד און אַנדערע רבנישע ספרים און יודישע רעליגיעזע ווערק.

די אומשטענדען וואָס האָבען געפיהרט צו דעם זעלטענעם פּראָצעס זענען פאָלגענדע:

אַ געוויסער יודישער יונגערמאַן פון גאַליציען, וועלכער וואוינט שוין אין בעלגיען אַ סך יאָהרען און האָט בעוויזען זיך גוט אַרויפצואַרבייטען, האָט מיט אַ שטיק צייט צוריק חתונה געהאַט מיט אַ יודישער פרוי, וואָס שטאַמט פון אַלזשיר, נאָרד-אַפריקא. איהר פאָטער איז אַן'אָנגעזעהענער מיטגליד פון דער יודישער געמיינדע אין אָסטענדע, בעלגיען.

די ערשטע פאָר יאָהר נאָך דער חתונה איז אַלץ געגאַנגען כשורה, דאָס יונגע פאָר פאָלק האָט געלעבט גליקליך, און ביי זיי איז געבוירען געוואָרען אַ מיידעלע, דער מאַן האָט שטאַרק שטאָלצירט מיט זיין שעהן ווייבעל און פלעגט איהר פירען אין האָניג און אין עסיג. דאָס האָט די פרוי געמאַכט רייצענדער אין אַלעמענס אויגען.

וועלענדיג פערשאַפען זיין פרוי וואָס מעהר פערגניגען, פלעגט ער איהר שטענדיג מיטנעהמען אין שאַך-קלוב, וואו ער איז געווען אַן'אָפטער איינגעהער.

דאָרט האָט די שעהנע, שלאַנקע פרוי געשלאָסען בעקאַנטשאַפט מיט דעם קלוב-פּרעזידענט, אַן'אַלטער אויסגעלאַסענער פירשט, וואָס שטאַמט פון דער העכסטער בעלגישער געזעלשאַפט, דער אַריסטאָקראַטישער בעל עבירה'ניק, האָט הינטער זיך אַ רייכע פערגאַנגענהייט פון ראָמאַנטישע אַוואַנטורעס און ליבעס.

ער האָט שוין גאָר געוואוסט, ווי אַזוי צו געפעלען פרויען.

די שעהנע מאַנירען פון דעם אַדעליגען פירשט און זיין בענעהמונג מיט דאַמען האָבען שטאַרק אויסגענומען ביי דער נאַ'יווער פרוי, און זי האָט זיך אין איהם פערליבט איבער די אויערען.

דער פריהערדיגער שלום-בית צווישען דעם פּאָרעל איז צושטערט געוואָרען.. אונטער דער ווירקונג פון איהר קריסטליכער געליבטען האָט דאָס ווייבעל אָנגעהויבען צו האַסען איהר מאַן און טיהלען אַ טיפען עקעל צו אַלץ וואָס איז יודיש. זי האָט אָפּגעשטויסען אַלע איהרע יודישע בעקאַנטע און איבערגעריסען מיט זיי יעדע בעציהונג. ווען צום מאַן פלעגען אַריינקומען זיינע יודישע פריינד פלעגט זי זיך בעהאַלטען אָדער האַלטען אין איין אַרומקריגען זיך מיט זיי.

עס איז געקומען אַזוי ווייט, אַז אין אַ העלען פריהמאָרגען איז דאָס ווייבעל, געלם געוואָרען מיט איהר קריסטליכען געליבטען און האָט נאָך מיטגענומען מיט זיך איהר קליין טעכטערל.

אַ היבש ביסעל צייט האָט דער פערראַטענער מאַן אַרומגעזוכט זיין פערשוואונדען קינד. ענדליך האָט ער ערפאַהרען, אַז זיין טאָכטער געפינט זיך אין אַ קאַטוילישען ערציהונגס-הויז.

מיט דער הילף פון פּאָליציי האָט דער פאָטער אַרויסגענומען דאָס קינד פון קריסטליכע הענד און האָט עס איבערגעגעבען אין אַ יודישען אַנשטאַלט.

ווי גרויס איז אָבער געווען דעם פאָטערס ווייטאָג, ווען ער האָט זיך דערוואוסט, אַז מען האָט זיין קינד, אין דעם קאַטוילישען אַנשטאַלט, געשמדט, און דער טויף-פאָטער איז געווען נישט קיין אַנדערער, ווי זיין פרויס געליבטער.

עס האָט זיך פערקאָכט אַ גאַנצע קאַשע.

דער פערצווייפעלטער מאַן האָט אָנגעקלאָגט אין געריכט זיין פרוי פאַר בערויבען זיינע פאָטערליכע רעכט אויפ'ן קינד און פאַר פערלעצען זיינע רעליגיעזע געפיהלען.

אויפ'ן פּראָצעס זענען אַרויסגעטראָטען צוויי גרויסע בריסעלער אַדוואָקאַטען און עס האָט זיך ענטוויקעלט צווישען זיי אַ הייסע, ליידענשאַפטליכע דיסקוסיע, איבער יודישע דינים, זיטען און מנהגים דערביי האָבען זיי ביידע זיך געשטיצט אויפ'ן שלחן ערוך, תלמוד און פוסקים, די אַדוואָקאַטען פון ביידע צדדים האָבען אַרויסגעוויזען אַ גרינדליכע בעקאַנטשאַפט אין יודישע רעליגיעזע און רבנישע אַנגעלעגענהייטען.

דער גאַנצער פּראָצעס האָט זיך פערוואַנדעלט אין אַ רעליגיעזען שטרייט, וואָס האָט דערמאָהנט די אַמאָליגע וויכוחים צווישען יודען און קריסטען.

דער אַדוואָקאַט פון פאָטערס זייט איז אַרויסגעטראָטען מיט אַ לאַנגער רעדע אין וועלכער ער האָט פאָרגעלייענט פאַר די ריכטער אַלע דינים און פאָרשריפטען פון שלחן ערוך, וועלכע האָבען אַ שייכות צו שמד.

שוואַרץ אויף ווייס האָט ער בעוויזען, אַז לויט די יודישע רעליגיעזע געזעצען מוז מען זיצען שבעה נאָך אַ געשמדט קינד, אַפילו ווען עס איז אַלט בלויז צוויי יאָהר, וואָרום דער יודישער גלויבען האַלט אַ משומד פאַר אַ געשטאָרבענעם.

ער האָט נאָך געבראַכט פערשידענע אויסצוגען פון שלחן ערוך וועגען געצענדינערייי און פרעמדע רעליגיעס.

דער אַדוואָקאַט האָט ערקלערט, אַז די יודען האַסען די משומדים נישט בלויז דערפאַר וואָס זיי האָבען פערראַטען זייער גלויבען און זענען אַוועק פון זייער פאָלק, נאָר אויך צוליב דעם, וואָס די יודען האָבען געהאַט אויסצושטעהן געברענטע צרות פון די משומדים, וועלכע פלעגען בעשולדיגען די יודען אין געברויכען קריסטליך בלוט פאַר רעליגיעזע צוועקען. ער האָט געשילדערט פאַר די ריכטער די איבערגעגעבענהייט פון די יודען צו זייער גלויבען אין פערלויף פון זייער טויזענד-יעהריגער מאַרטירער-געשיכטע, פאַר זייער גלויבען, פאַר קדוש השם האָבען יודען זיך געלאָזען פערברענען אין די טויזענדער אויף די שייטער-הויפענס.

זיין גלענצענדע רעדע האָט פאַר'ן געריכט בעעפענט אַן'אומבעקאַנטע וועלט, וועלכע איז פאַר זיי פריהער געווען פערשלאָסען.

כאָטש דאָס קינד איז נאָך קליין און נישט בעוואוסטזיניג, — האָט דער אַדוואָקאַט גע'טענה'ט, — האָט די שמד-צערעמאָניע איהר פערשאַפט אַ גרויסען מאָראַלישען שאָדען, וואָס וועט פאַר איהר זיין אַ שאַנד-פלעק אויף איהר גאַנץ לעבען. און זי וועט אויך האָבען שוועריגקייטען ביי חתונה האָבען, וואָרום יודען ווילען זיך נישט משדך זיין מיט געטויפטע, אַפילו ווען מען האָט יענע געשמד'ט געגען זייער ווילען.

אויסער דעם האָט די מוטער בערויבט די רעכט פון פאָטער צו ערציהען דאָס קינד לויט זיינע איבערצייגונגען. דעריבער האָט דער אַדוואָקאַט געפאָדערט, אַז דאָס געריכט זאָל צו'פסק'ענען אַן'ענטשעדיגונג פאַר דעם פאָטער.

דער אַדוואָקאַט האָט דערמאָנט, אַז אַן'עהנליכע געשיכטע האָט פּאַסירט אין איטאַליען אין יאָהר 1858. דאָס איז געווען דער מאָטאַרא פּראָצעס, וואָס האָט אָנגעמאַכט אַ רעש אין גאַנץ אייראָפּע.

צו יענער צייט האָט געוואוינט אין דער שטאָט באָלאָניע, איטאַליען, אַ יודישע פאַמיליע מיט'ן נאָמען מאָטאַרא. זייער קריסטליכע דינסט האָט דערצעהלט דעם גלח, אַז זי האָט שטילערהייט געשמד'ט דעם זעקס-יעהריגען יונגעל פון איהר בעל-הבית, ווען דאָס קינד איז געווען קראַנק. זי האָט מיט דעם געוואָלט אויסלייזען זיין נשמה. די פּאַפּסטליכע פּאָליציי איז בעפאַלען דעם יודענ'ס הויז און האָט אַוועקגעפיהרט דאָס קינד, און איהם צו ערציהען אין דער קאַטוילישער רעליגיע. ווען די צייטונגען האָבען זיך דערוואוסט וועגען דעם דאָזיגען שענדליכען פאַקט, האָבען זיי אויפגעהויבען אַ שטאַרקען פּראָטעסט. אונטער דער ווירקונג פון די פּראָטעסטען האָט דער איטאַליענישער געריכט פעראָרדענט צוריק צו געבען די עלטערען זייער קינד.

דער בריסעלער אַדוואָקאַט האָט אַפּעלירט צו די פרייהייטס-געזעצען פון בעלגיען און געפאָדערט פון געריכט צו פעראורטיילען די מוטער, וואָרום די רעליגיעזע געפיהלען פון בירגער טאָרען נישט און דאַרפען נישט פערלעצט ווערען.

דער אַדוואָקאַט, וואָס האָט פערטיידיגט די מוטער, האָט גע'טענה'ט, אַז די רעליגיעזע געפיהלען פון דעם פאָטער זענען גאָרנישט פערלעצט געוואָרען. די טויף-צערעמאָניע האָט נישט פערשאַפט קיין מאָראַלישען שאָדען, וואָרום פאַר יודען האָט דאָס נישט קיין שום בעדייטונג. דאָס היילינ וואַסער און די פאָר תפילות פון גלח האָט קיין שום שליטה אָדער ווירקונג נישט אויף דעם פאָטער, ווען ער גלויבט נישט אין זייער קראַפט.

ער האָט זיך בעמיהט צו בעווייזען, אַז די פרוי איז גאָר געווען גענייגט צום קריסטענטום, און זי איז יעדענפאַלס געווען ווייט פון די פאַנאַטישע גאַליציאַנער יודען. עס האָבען זיך ביי איהר ערוועקט קריסטליכע געפיהלען, און זי האָט בעשלאָסען צו ערציהען דאָס קינד אין דעם גייסט פון דער רעליגיע, וואָס איז געגרינדעט געוואָרען פון דעם גאָבעלסטען יודען יעזוס קריסטוס.

און אין אַלגעמיין — האָט דער פרוי'ס אַדוואָקאַט גע'טענה'ט, — זענען דער תלמוד און דער שלחן ערוך נישט מאַסגעבענד אין אונזערע צייטען. די יודישע רעליגיע פּרעדיגט אָפּגעזונדערטע לעבענס-פאָרמען. דער אַלט-פרענקישער שימעל פילט נאָך אָן אַלע ווינקעלעך פון יודישען לעבען. דאָס איז אָבער נישט צוגעפּאַסט צום היינטיגען לעבען, צו דער ציוויליזאַציע.

דאָס געריכט האָט נישט אַרויסגעטראָגען זיין אורטייל. דער פּראָצעס וועט זיך נאָך פערציהען אויף אַ לענגערע צייט, וואָרום די פרוי וויל בעווייזען, אַז זי איז גאָר אַן'אמתע קריסטין, און זי האָט זיך געטויפט, נאָך איידער זי איז זיך פערנאַנדערגעגאַנגען מיט'ן מאַן.

אויף אַזאַ אָרט האָט זי דאָך געהאַנדעלט אַלס קריסטין, לויט איהרע אייגענע רעליגיעזע איבערצייגונגען.

דאָס האָט פעראורזאַכט אַ גרויסען פּלאָנטער, אין וועלכען עס וועט זיין שווער זיך פערנאַנדערצוקלייבען.

ווי די מעשה זאָל נישט זיין, האָבען ביידע צדדים אַרויסגעוויזען פיל לומדות אין יודישע אַנגעלעגענהייטען, אַט פּונקט ווי זיי וואָלטען געווען בחורים פון וואָלאָזשין.

עס איז גאָר נישט קיין וואונדער, אַז דער פּראָצעס האָט אַרויסגערופען אַ גרויסען אינטערעס ביי דער בריסעלער בעפעלקערונג און בעזונדערס צווישען די יודען.

ד"ר. י. קאַצענעלענבאָגען.

א סובאַלקער כלה-מיידעל, וואָס פאָהרט אויף גאַסטראָלען אין גרויסע שטעדט, דערווייל לעבט זי א גוטען טאָג

ביאַליסטאָק.

אין די סוח'ישע קרייזען דערצעהלט מען איצט זייער א פיקאַנטע געשיכטע.

מיט א פאָר חדשים צוריק איז קיין ביאַליסטאָק געקומען צופאָהרען א סובאַלקער יודישע פריילין ספּעציעל חתונה האָבען. דאָ האָט זי נישט אויפגעהערט דערצעהלען וועגען איהרע עשירות, געוויזען טשעק ביכלעך מיט קאָנטאָ-ביכלען אויף טויזענדער דאָלאַרען און פערזיכערט, אַז איהר געלד איז צוזאַמען אויף פּראָצענט איבער גאַנץ סובאַלק...

דערהערט, אַז ס'שמעקט מיט טויזענדער דאָלאַרען, איז געוואָרען א בהלה פון שדכנ'ים מיט שדכנ'טעס. יעדער איינער האָט געבראַכט „טייערע סחורה", די פיינסטע יונגעלייט פון שטאָט.

הכלל ס'האָבען זיך אָנגעהויבען „סווידאַניעס" מיט ראַנדעוואוזען אויף גאַנצע נעכט, צוערשט פלעגט מען פערברענגען אין די קאַפעען און נאָך 12 א זייגער האָט זיך אָנגעהויבען די אמת'ע הולאַקעס אין די נאַכט-רעסטאָראַנען און האָטעלען...

די כלה איז חוץ איהרע טויזענטער דאָלאַרען געווען א יונגע און זייער א שעהנע אַזוי, אַז די חתנים פלעגען פשוט צופּיגעלט ווערען... זי האָט אָבער געביטען די חתנים ווי הענטשקעס און זיך אָפּגעשטעלט אויף א זוהן פון א רייכען סוחר.

דער יונגערמאַן האָט גע'ספּרט הונדערטער זלאָטעס אויף די ביינאַכטיגע הולאַנקעס און פערגניגענס, אָבער דאָס פריילין האָט זיך דערווייל בעקענט מיט א בעקאַנטען יודישען סוחר און האָט פערלאָזען איהר יונגען חתן. מיט'ן סוחר איז שוין געווען גאַנץ ערנסט. ביידע זענען זיך שטאַרק געפעלען געוואָרען און מ'האָט שוין אַפילו בעשטימט די חתונה. די כלה האָט אַראָפּגעבראַכט פון סובאַלק איהרס א חבר'טע, א יונג ווייבעל אויף מבינות און דערווייל האָט מען פערבראַכט צוזאַמען.

דער סוחר האָט נישט געקאַרגט קיין געלד, האָט געפיהרט דער כלה מיט דער „מבינטע" אין אַלע טעאַטערן, קינאָס און קאַפעען, ביינאַכט פלעגט מען פערברענגען אין האָטעלען אַזוי ווייט, אַז די כלה פלעגט שוין אַפילו נישט קומען אַהיים נעכטיגען.

לסוף איז געפאַלען, אַז די כלה זאָל אַוועקפאָהרען אין סובאַלק, איינקאַסירען דאָרט די טויזענדער דאָלאַרען און דערנאָך אַהערקומען צו דער חתונה.

דערווייל האָט די כלה גענומען ביים סוחר 60 גילדען אויף הוצאות, האָט אויך א בראַשקע נישט בעצאָהלט דאָרט ווי זי האָט זיך אויפגעהאַלטען, געגעסען און געטרונקען, און איז מיט מזל אַוועקגעפאָהרען.

אומויסט האָט דער סוחר געוואַרט אויף א ליבעס-בריף, ער האָט זיך דערוואוסט, אַז די כלה איז פון ביאַליסטאָק אַוועקגעפאָהרען קיין גראָדנע און דאָרט פערבראַכט מיט חתנים ווי מ'גיט איבער האָט זי אויך אין ווילנע און אַפילו אין וואַרשא אָנגעצויגען יונגעלייט...

היינט און פאָ"ג. טעג!
מיט א זיגרייכען טריאומף איבער אַלע הויפּט שטעט פון דער וועלט, האָט געוואונען די הערצער און די ספּאַנקטען פון די ציושויער דער אונטער לייכטליכער
Maurice CHEVALIER
וועלכער פיר'כשוחט די ציהערער מיט זיין פּראַכטפולער שטימע אין לידער אין פילם א נ.:
„ליבעס-פּאַראַד"
די ראָלע פון דער דעספּאָטישער קעניגין פירט אויס די העכליכע און ענטציקענדע
JANETE MAC DONALD
דער פילם איז א ליבעס-ליד פון שענסטען ליבעס-פּאַרל
אָנהויב אין וואָכענטאָג טעג: 4 אָבענטס
שבת זונטאָג און יום-טוב 12 א זייגער בייטאָג
פּאָפּולערע פּרייזען.

פאַטאַלער טעות מיט א ווילנער סוחר אויף דער גרעניץ

מען פערבייט איהם אויף זיין ברודער און מען שיקט איהם מיט'ן עטאַפּ קיין ליטע

ווילנע.

עס איז בעפרייט געוואָרען פון אַרעסט דער יודישער סוחר חיים ג., וועלכער איז אָפּגעזעסען אַנדערטהאַלבען וואָכען צוליב א פאַטאַלען טעות.

חיים ג. האָט גערעכענט אינגיכען אַוועקפאָהרען קיין אַרגענטינע און זיך דאָרט בעזעצען אויף שטענדיג. פאַר דער רייזע האָט ער בעשלאָסען זיך צו זעגענען מיט זיין ליבען ברודער אברהם, וועלכער וואוינט אין קאָוונע. צו דעם צוועק איז חיים ג. אַריבער אומלעגאַל די גרעניץ. נאָך דער ליבהאַרציגער בעזעגעניש האָט זיך חיים צוריקגעקעהרט מיט'ן זעלבען וועג.

אַריבערגעהענדיג אויף דער פּוילישער טעריטאָריע איז ער פערהאַלטען געוואָרען דורך זעלנער פון [illegible] און מען האָט בעלד אויפ'ן אָרט צונויפגעשטעלט א פראָטאָקאָל אין וועלכן ס'האָט זיך אַריינגעכאַפּט א פאַטאַלער טעות.

מען האָט, נעמליך, אַזוי געשריבען: דער ליטווישער איינוואוינער אברהם ג. איז אַריבער אומלעגאַל די גרעניץ. וועלענדיג זיך טרעפען אין ווילנע מיט זיין ברודער חיים אאז"וו.

דער פערהאַלטענער סוחר איז געווען טויט צעשראָקען, האָט זיך בעלד נישט אָריענטירט אין אונטערגעשריבען דעם פראָטאָקאָל. די זעלנער האָבען איהם אָפּגעפיהרט קיין ווילנע און איינגעזעצט אין צענטראַל אַרעסט.

ער איז אָפּגעזעסען פון מיטוואָך ביז דעם לעצטען דינסטאָג. דער סוף איז געווען. אַז מען האָט איהם בעשלאָסען אַרויסצושיקען פון ווילנע אַלס א ליטווישען בירגער.

חיים ג. האָט בשום אופן נישט געקענט פערשטעהן למאי מען וויל איהם אַרויסשיקען, אין דערצייט ווען ער איז א ווילנער א געבוירענער און האָט דאָ א שטוב מיט זאַכען.

אויף זיינע טענות האָט מען איהם אונטערגעטראָגען דעם דערמאָהנטען פראָטאָקאָל, וואו עס שטעהט שוואַרץ אויף ווייס, אַז ער הייסט... אברהם ג. און וואוינט אין ליטע.

אין לעצטען מאָמענט האָט זיך דעם סוחר איינגעגעבען מודיע זיין זיינע ווילנער פריינד און בעקאַנטע וואו ער געפינט זיך און, אַז מען וויל איהם אַרויסשיקען אַלס פרעמדען בירגער.

מיט דעם ענין האָבען זיך בעלד פאַראינטערעסירט עטליכע פון זיינע פריינד און בעת די אינטערווענציע ביים סטאַראָסטע איז געלונגען אויפצוקלערען דעם פאַטאַלען טעות אין פראָטאָקאָל.

דער יונגערמאַן איז בעלד נאָכדעם בעפרייט געוואָרען.

שווארצע וואלקענס הענגען איבער דעם דייטשען יודענטום...
די ווירטשאפטליכע נויט און דער חורבן פון יודישקייט טרייסעלט אויף די יודישע עפענטליכקייט

(קארעספאנדענץ פון בערלין)

נאך קיינמאל נישט האבען זיך די דייטשע יודען אזוי ערנסט גע'דאגה'ט וועגען די פערספעקטיווען פון זייער ווירטשאפטליכער און רעליגיעזער צוקונפט ווי גראד איצט. די נאך מלחמה־יאהרען האבען דערלאנגט דעם יודישען לעבען א צאהל פון קלעפ, וואס האבען וואקלדיג געמאכט זיינע פאר־מלחמה'דיגע יסודות.

וועלכע זענען די גורמים פון דער ווירטשאפטליכער און רעליגיעזער ירידה און וואו ליגען באהאלטען די געפאהרען, וואס בעדראהען דעם עתיד פון דייטשען יודענטום?

די טאט־זאך, וואס די דייטשע יודען זאמלען זיך עפ״י רוב אין דער גרויסער שטאט האט איהר סבה, א חוץ אין זייער ספעציפיש סאציאלישער און ווירטשאפטליכער סטרוקטור אויך דעם יודענס בעדערפעניש איז א רעליגיעזע און געזעלשאפטליכע [illegible] און אין פאליטישע מאמענטען, וועלכע פערטרייבען דעם יוד פון דארף און שטעטעל. מיר האבען קודם־כל די לאנד־געגענדען, וועלכע זענען די קרבנות פון די יודישע עגזיסטענצען און דאס וואס זיי קענען נישט דערגרייכען, דערפיהרט ביז'ן סוף פון דער צעבושעוועטער אנטיסעמיטיזם מיט זיין באיקאט־חכמה. אמת, שוין פאר דער מלחמה האט די יודישע לאנד־בעפעלקערונג געהאט צו פיהרען אן עקשנות'דיגען קאנקורענץ־קאמף אויף פערשידענע פראנטען. שוין דעמאלס האבען יודען פערלאזט שטעט און דערפער און זענען ענטלאפען אין די שכנות'דיגע גרויס־שטעט, אבער זייער צאהל איז געווען בעגרענעצט אויף א מינימום. דאגעגען שטויסען מיר זיך אן אין די לעצטע יאהרען אויף אן אויסוואנדערונג, וואס טראגט דעם כאראקטער פון א מאסען־ערשיינונג.

יודישע קהלות, וועלכע האבען געצעהלט הונדערטער יודען און געהאט גוט אויסגעבויטע רעליגיעזע, סאציאלע און קולטורעלע אינסטיטוציעס, זענען איצט ריין פון יודען. אומצעהליגע סינאגאגען, וועלכע זענען אויפגעבויט געווארען [illegible] הארטער אנשטרענגונג, שטעהען היינט פערי־תומ'טע און צוגעשלאסען מיט ברעטער. מאנכע פון זיי זענען אריבערגעגאנגען אין רשות פון גוים און מען האט זיי פערוואנדעלט אין סקלאדעס פון סחורה אדער גאר אין קירכען. די פאלען פון צומאכען בתי־תפלות און אריבערטראגען די ריטואל־זאכען אין דער גרויסער שטאט, וואו עס געפינט זיך דער צענטראלער זיץ פון די רעליגיעזע פני, קומען זעהר אפט פאר. די ספרי תורות, סתם ספרים און די איינריכטונגען בלייבען ליגען אין א קאמער, ביז ס'וועט געבוירען ערגיץ־וואו א זייטיגער מנין און זיי בעקומען א תיקון.

מיט'ן חורבן פון די לאנד־קהלות געהט לאיבוד א שטיק עכט יודיש־רעליגיעזע־לעבען, וואס די גרויסע שטאט וועט קיינמאל נישט קענען צוריקגעבען, מחמת איהר רוישענדיגער שטראם רייסט מיט ז'עם איינצעלנעם יוד און ווארפט איהם אין תהום פון הפקרות און גלייכגילטיגקייט. אין קליינעם שטעטעל איז דער יודישער יחיד מעהר אנגעוועהנדיג, ער קאן מיט־רעדען אין אלע קהלה־ענינים, ער רעכענט זיך מיט זיין ווארט און ער ווערט געפרעגט און מען הערט, וואס ער האט צו זאגען צו דער אדער יענע פראגע. דערפאר איז דער יחיד צוגעבונדען צום כלל און זיין אינטערעס פאר יודישקייט וואקסט וואס אמאל מעהר. אנדערש די גרויסע שטאט, וועלכע ווימעלט פון טויזענטער יודען. פאר איהר עקזיסטירט דער איינצעלנער יוד איבערהויפט נישט. דער דאזיגער געהט דא לגמרי פערלוירען, ווייל מען רעכענט זיך נישט מיט איהם. און ער ווערט אזוי ארום אפגעריסען פון יודישען געמיינשאפט־לעבען.

און וואס עס איז שייך דעם ווירטשאפטליכען מצב פון די דייטשע יודען האט ער [illegible] אזא פנים: די ווירטשאפטליכע ענטוויקלונג נאך דער מלחמה איז געגאנגען א וועג, וואס קיין שום מענש האט איהם נישט געקאנט פאראויסזעהען. די קאנצענטראציע פון קאפיטאל אין די באנק־אין אין די אינדוסטריע־אונטערנעהמונגען האט זיך אויך אריבערגעטראגען אויפ'ן געביט פון האנדעל. די ממשלה פון די סחורה הייזער בעדרויט די גיכע פערניכטונג פון יודישען מיטעלשטאנד, וועמענס מקור פרנסה ס'איז געווען דער צווישען האנדעל. דעם יודענס שטרעבען צו ווירטשאפטליכער זעלבסטשטענדיגקייט האט געקאנט דערפולט ווערען אין די פאר־מלזמנה צייטען. די דאמאלסדיגע פערהעלטענישען זענען געווען אזעלכע, וועלכע האבען א יעדען, וואס האט געהאט אביסעל מזומן פערהאלפען צו זיין ווירטשאפטליכער אונאפהענגיגקייט. אין דער היינטיגער צייט קאנען נאר יחידי סגולה געניסען דעם טעם פון זעלבסטשטענדיגקייט און די ברייטע יודישע פאלקס־שיכטען געהען אקעגען דעם פראלעטאריזירונגס־מארגען.

אין תוך גענומען איז אפשר דער דאזיגער איבערברוך אינ'ם יודישען לעבען א טובה פאר דער צוקונפט פון דייטשען יודענטום. מיר הערען טאקי יודישע שטימען, וועלכע זינגען שוין בעצייטענס שירות ותשבחות אויף דער אנקומענדיגער סאציאלער איבעראנדערונגס־תקופה. ס'וואלט אבער גאר נישט געשאדט אויך א טראכט צו טון וועגען די אלגעמיינע געפאהרען, וואס די פראלעטאריזירונג פון יודישען מיטעלשטאנד וועט ברענגען מיט זיך. אין ערשטער רייה וועט דאס יודישע משפחה־לעבען, וועלכעס איז עד־היום די שטארקסטע [illegible] פון איבערגעבליבענעם רעשטעל יודישקייט, בעקומען א צושמעטערענדיגען טויט־שטויס. דער פראלעטארישער מענש, וועמען די ארבייט טרייבט אין דער פריה ארויס און יאגט איהם שפעט ביינאכט צוריק, וועט בלייבען אזוי לאנג ווי די קאפיטאליסטישע וועלט בלייבט בעשטעהען, דער מענש אהן משפחה־צוגעבונדענקייט, אהן וועלכען אינטערעס פאר הארמאניע פון משפחה־לעבען...

די פראלעטאריזירונג פון יודישען מיטעלשטאנד וועט אויך פיהרען דערצו, אז די יודישע נאמע וועט מוזען פערלאזען די ד' אמות פון איהר דיים און געהען אין ביורא, אדער אין דער פאבריק. אזוי לאנג די יודישע פרוי איז געשטאנען אפגערוקט פון לעבענס־קאמף, איז איהר איינציגער זארג געווען דער מאן און די דערציהונג פון די קינדער. זי איז געווען דער אידעאישער טרעגער און [illegible] פון דעם משפחה־לעבען. קומט אבער איצט דער בייט פון דער מאדערנער יודישער פרוי, אזוי איז די לעצטע זייל פון דייטשען יודענטום — דאס משפחה־לעבען — אונטערגעבראכען.

דאס דייטשע יודענטום געפונט זיך דערפאר אין א צושטאנד פון א חולה, וואס האלט אין איין שרייען, אז ס'טוט איהם וועה און נישטא לעת־עתה קיין שום רפואה פאר זיינעטוועגען.

דעם ווירטשאפטליכען ענטוויקלונגס־פראצעס קאן קיינער נישט אויפהאלטען. די צייטען, ווען די דייטשע יודען האבען געלעבט אין די בעסטע פערהעלטנישען און האבען נהנה געווען פון אל־דאס־גוטס, זיי געהערען דעם נעכטען. ס'קומט אן א נייע צייט, וועלכע ברענגט מיט זיך א בעהאלטענעם סוד. מען דיסקוטירט ארום וועגען די אלע אקטועלע פראגען, יעדער גלויבט, אז ער האט געפונען די לייזונג, אבער אין אמת'ן טאפט מען אין חשכות.

דער קאמף געגען ווירטשאפטליכען נאטור־פראצעס איז אן אומזיסטער, דאס דייטשע יודענטום מוז איצט פיהרען א מלחמה געגען דער גייסטיגער און זיטליכער פראלעטאריזירונג פון יודישען לעבען.

יוכה האלענדער.

ביכהאנדלונג בערלינסקי
נוצט אויס די געלעגענהייט!

10 בענדער אנאטאל פראנס פריהער 75 זל. יעצט נאר 25', געארג פינק מיך הונגערט אנשטאט 9 נאר 4.50 אויך קען מען בעקומען

אלע אויסגאבען פון קאאפעראטיוו ביכער, קלעצקין, קולטור ליגע, בזזא, יעטשקאווסקיס פאפולערע ביבליאטעק, גיטליין, וואלדמארב און אלע אויסלענדישע אויסגאבען, אמעריקאנער און בערלינער אויסגאבען, א ספעציעלער אויסוואהל פון פיעסען און בילדער

צו בעקומען

אלטשטאט 12 אין הויף ביי נ. בערלינסקי

קלעמאנסא'ס אייניקעל
האט חתונה מיט סארא בערנהארד'ס אור־אייניקעל
ביידע זוכען זיי א וואוינונג...

פאריז.

פאר א באר, אין א קאפע, זיצט דאס אייניקעל פון זשארזש קלעמאנסא פיער קלעמאנסא, און שמועסט מיט עטליכע פריינד.

פיער קלעמאנסא איז שוין אן אלטער רייזענדער. צוויי יאהר האט ער פערבראכט אין אפגאניסטאן און איז לאנג געווען אין זיד אמעריקע.

— די בעסטע שולע פון לעבען — זאגט ער — איז די רייזע.

אבער דערווייל בלייבט קלעמאנסאס אייניקעל אין פאריז. עפעס געפעלט איהם פאריז פאר זיך אליין. דאן ווערט ער דא א חתן.

— אמת?

— ווער איז די כלה?

ווי עס פאסט פאר א חתן שעמט זיך אביסעל קלעמאנסאס אייניקעל און ענטפערט דאך:

— יא איך בין פערלאבט מיט פ׳. מערקא גראס. וועלכע איז דאס אור־אייניקעל פון דער גרויסער קינסטלערין סארא בערנהארד.

— ווי אזוי?

— איהר מוטער, מאד. גראס איז דאס אייניקעל פון דער בעריהמטער שוישפילערין. זי הייסט פון איהר מיידעל נאמען, כימאי בערנהארד.

— און ווען וועט איהר פראווען די גליקליכע חתונה?

— געוויס ווי אמגיכסטען, אבער קודם כל וואו נעמט מען א דירה. ס'איז נישט פון די לייכטע זאכען.

— אבער איהר זענט דאך אן אייניקעל פון זשארזש קלעמאנסא! — רופט אימיצער אויס.

— איז וואס?

ער וואלט אפילו שוין געוואלט שווייגען. זיינע חברים לאזען איהם אבער נישט צו רוה:

— שפילט דיין כלה אויף דער סצענע?

— זי איז אזוי ווייט פון טעאטער, ווי איך בין ווייט פון דער פאליטיק.

קלעמאנסא'ס אייניקעל וויל אפילו נישט הערען פון קיין פאליטיק. ער האט זיך זיינע געשעפטען — און דאס איז אלץ.

זיינע חברים פערווארפען איהם מיט פראגען, ער וויל אבער מעהר נישט רעדען, ער בעט זיך:

— לאזט מיך צו רוה! לאמיר מעהר נישט רעדען!

מ'ווינשט איהם מזל־טוב. און אז ער זאל וואס גיכער געפינען א דירה פאר זיך און זיין כלה.

—III—

הונגער און ליבע
(ערצעהלונג)

פון לעאז גארמיזן.

דאס שטעטעל איז געווען איינע פון די אומגליקליכסטע אין ליטע. פערווארפען אין א זייט, אין א געגענד, וואו אפילו די ליטווישע פויערים האבען קוים־קוים זייער ברויט פון דער ערד ארויסגעצויגען, האבען די עטליכע הונדערט יודישע איינוואוינער זיך בוכשטעבליך געראנגעלט מיט'ן הונגער־טויט. נאר פופצעהן אדער צוואנציג פאמיליעס האבען געהאט גענוג צו עסען, און נאר דריי־פיר האבען געפיהרט א באלעבאטיש לעבען. א גרויסע צאהל האט ווי עס איז געהאט גענוג צו עסען. דאס רוב פון זיי, א דאנק דער שטיצע, וואס קרובים האבען פון אמעריקא צוגעשיקט און אפשר הונדערט נפשות, אויב נישט מעהר, האבען פשוט געהונגערט, זעלטען ווען זיי האבען צו זאט אפגעגעסען.

צו די אומגליקליכסטע פון די אומגליקליכע האט געהערט אהרן'ס משפחה און גיטעלע'ס משפחה.

ביי גיטעלעס אן עלטערע שוועסטער, אן אלמנה, האבען די האר גענומען אויסקריכען, און ביי גיטעלעס א מוהמע האבען די ציינער גענומען [illegible], — אלץ פון הונגער, אין שטעטעל האט מען זיך געשראקען פאר הונגער טיפוס. צעהנדליגער יודישע קינדער האבען געהאט יענעם קאליר אין פנים, יענעם קוק אין די אויגען, וועלכען מען זעהט נאר אויף מענשען, וואס שטעהען אין געפאהר פון א הונגער־טויט.

דער אידעאל פון יעדען יונגערמאן איז געווען צו פאהרען קיין זיד־אמעריקא אדער זיד־אפריקא (ווען די פעראייניגטע שטאטען האט מען שוין אויפגעהערט צו טרוימען) אבער וואו נעהמט מען אויף הוצאות?

ביידע, אהרן און גיטעלע, זענען געווען דאר און קוואר. אזוי זענען אויך געווען זייערע עלטערען, שוועסטער, ברידער, עס האט אויסגעזעהען, אז זיי געהען לאנגזאם אויס, פון נישט גענוג עסען.

א מיטעליאהריגער אלמן, איינער פון די צוויי־דריי פערמעגליכע יודען אין שטעטעל, האט [illegible] אפטע בליקען אויף גיטעלען, ער איז געווען אן אנשטענדיגער מענש, מיט א פיינעם נאמען, האט ער זיין ליידענשאפט צו איהר אפען נישט ארויסגעוויזען. אהרן האט דאס בעמערקט, ער איז געווען אייפערזיכטיג, אבער ער האט דאס פערבארגען אפילו פון גיטעלע'ן.

אהרן איז אבער נישט געווען דער איינציגער וואס האט דעם אלמנ'ס הארץ געלייענט. גיטעלעס מוטער האט אויך געהאט אויגען, וואס האבען געזעהען, און אפילו גיטעלען אליין האט אויך גענומען פיהלען, אז ר' מאיר לעוועזאן איז נישט גלייכגילטיג צו איהר.

עס געהען די טעג, פון טעג איז געווארען וואכען, פון וואכען — חדשים. די הונגער־נויט האט די משפחה מיט אייזערנע פינגער ארומגענומען אלץ פעסטער. עס איז שוין קיין כח נישט געווען.

— וואס וועט זיין דער תכלית? — האט די מוטער אין אן אנגעוועהנדער געפרעגט ביי גיטעלען. — מיר וועלען אויסגעהן ווי ליכט. אהרן איז א וואוילער בחור. אזא יאהר אויף מיר, אבער... וואס וועט זיין דער סוף, מיין קינד?

גיטעלע האט געשוויגען.

נאך טעג זענען פאריבער. די מוטער האט זיך געמאכט הארץ, און געגעבען אנצוהערעניש אויף דעם אלמנ'ס ליבע.

די מוטער האט דעם זעלבען אנצוהערעניש אויך געגעבען אהרן'ען.

— ביזט מיר טייער ווי מיין אייגען קינד — האט זי צו איהם געזאגט — אבער... מיר וועלען דאך אלע אויסשטארבען...

אהרן האט זיך בעשלאסען אויף א זעלבסט־אפפערונג, ער וועט אפטרעטען דעם וועג, זאל זי גיטעלע טון, וואס די נויט צווינגט איהר צו טון.

ער האט איהר איבערגעלאזען א בריף, אין וועלכען ער האט אלץ ערקלערט, און איז אוועקגעפאהרען הונגערען אין קאוונא.

„ס'וואלט געווען א מערדערליכער עגאאיזם פון מיין זייט" — האט ער איהר געשריבען — „איך האב קיין רעכט נישט דיר צו שטעהן אין וועג. מיט'ן טויט שפילט מען זיך נישט. פאר מיר דאגה איך נישט, איך וויל, אז דו זאלסט לעבען... איך וועל אפפערען מיט מיין גליק פאר דיר. איך וועל דיר בלייבען טריי אזוי לאנג ווי איך וועל לעבען. איך וועל דיך קיינמאל נישט פערגעסען. דו אן מיר אבער פערגעס! דער בייזער שיקזאל פאר־דערט, אז מיר זאלען זיך שיידען. זיי געזונט! זיי געזונט! זיי געזונט!"

גיטעלע האט איהם געוואלט שרייבען אן ענטפער. זי האט אבער נישט געהאט קיין אדרעס, נישט געוואוסט וואו ער איז.

איהר מוטער האט איינגעלאדען ר' מאיר'ן אין שטוב, און ר' מאיר אליין האט געגעבען דאס געלט אויף כיבוד פאר איהם, (און נאך עטליכע רובעל אויך).

גיטעלע האט געשוויגען. זי האט אויפגענומען דעם גאסט קאלט. האט אבער גארנישט געזאגט געגען איהם, און אי איהר מוטער, אי ר' מאיר האבען דאס אנגענומען פאר א גוטען סימן.

— זי וועט זיך צוגעוואוינען, — האט די מוטער איהם פערזיכערט.

מען האט ר' מאיר'ן און גיטעלען איבערגעלאזען אליין, ווי דער שטייגער איז, מיט חתן־כלה, ווען מען וויל זיי געבען א מעגליכקייט זיך דורכצורעדען.

זיי האבען זיך געשעמט. — ר' מאיר נאך מעהר ווי גיטעלע. ענדליך האט ער זיך געמאכט הארץ.

— דו וועסט ביי מיר זיין ווי אן אויג אין קאפ — האט ער געזאגט.

זי האט געשוויגען.

— איך געפעל דיר נישט? — האט ער געפרעגן, קוקענדיג אויף דער פאדלאגע.

זי האט געשוויגען.

— איך פערשטעה, איך בין עלטער פאר דיר. איך האב דיך ליב, ווי דאס לעבען, „דיר וועט ביי מיר זיין וואויל ווי די וועלט... איך בין אן אלמן... אבער דו ביזט ביי מיר די ערשטע... איך האב דיך אזוי ליב. הייס מיר געהן אין פייער, וועל איך געהן פאר דיר...

גיטעלע האט זיך צעוויינט, ר' מאיר האט זיך אויך צעוויינט.

ער האט איהר גענומען גלעטען די האנד. זי האט איהם געלאזען, ער האט געפרובט גלעטען איהר טרעהרען־פייכטע באק, דאס האט זי איהם שוין אבער נישט ערלויבט. זי האט איהר געזיכט בעפרייט.

— איך געפעל דיר נישט? איך בין צו אלט?

— ניין, נישט דאס, — האט זי געזאגט שטילערהייט.

— דו האסט אהרן'ען טאקע אמת ליב?

זי האט א שאקעל געטון מיט'ן קאפ אויף יא.

ער איז געבליבען זיצען, שטיל פערטרויערט.

— איך האב אויף דיר רחמנות. דו ביזט אזוי טייער, אזוי טייער, — האט ער געפליסטערט.

א פויזע.

— נישט בעשערט מיר, — האט ער געזאגט.

— ווי קום איך צו אזא גליק... אן אלטער נאר דארף וויסען זיין ארט...

זי האט געשוויגען.

— איך וועל דיר ווייזען, ווי טייער דו ביזט מיר, גיטעלע...

— איהר זייט א פיינער מענש, א טייערער מענש... אלע ווייסען דאס...

און זי האט א הויב געטון די אקסלען. אזוי ווי זי וואלט געזאגט: „אבער וואס העלפט דאס? עס איז אומזיסט אייער מיה".

ווידער א פויזע.

פלוצלונג מיט א שטילען קול, אין וועלכען עס האט אבער געקלונגען א טאן פון בעגייסטערטער ענטשלאסענהייט, האט ער געזאגט:

— איך וועל דיר ווייזען, ווי טייער דו ביזט מיר! איך וועל דיר ווייזען, ווי אזוי איך ליב דיך!... איך וויל, דו זאלסט זיין גליקליך, גיטעלע... מיר איז נישט בעשערט... איך פערשטעה... וויפיל דארף דיר? ...איך וועל אייך געבען דאס געלד...

ער האט אלץ ערקלערט. ער האט גערעדט פון טיפסטען הארצען, גערעדט מיט דער שטימע פון זיין ליידענשאפט. מיט בעגייסטערונג און מיט אן אפקלאנג פון טרעהרען אין זיינע ווערטער.

זי האט געשוויגען, און ווען ער האט געענדיגט, האט זי גענומען לאנגזאם שאקלען מיט'ן קאפ אויף ניין.

זיי זענען געזעסען שטיל, די מינוטען זענען געגאנגען. ער האט געקוקט אויפ'ן פענסטער. זי האט געקוקט פאר זיך אין דער לופטען. פלוצלינג האט זי זיך אויפגעהויבען, געעפענט דעם אלטען צובראכענעם שראנק, זיך געקאפאיעט א מינוט און איז צו איהם צוגעגאנגען מיט א בריף אין האנט.

— איהר מעגט עס לעזען, — האט זי געזאגט.

עס איז געווען דער בריף, וואס זי האט געשריבען צו אהרן'ען און האט נישט געהאט קיין אדרעס דערצו. דער בריף איז געווען א לאנגער, אבער זי האט איהם אנגעוויזען אויף עטליכע שורות:

— דו ר[illegible]ס ליבע, — האט דער אלמן דארט געלעזען, [illegible] אפפערסט מיט מיר. מיין ליבע איז אן אנדערע, איך וואלט בעסער געשטארבען איידער צו לעבען אהן דיר. ניין, אהרן, דו ליבסט מיך נישט. דיר איז צו שווער די לאסט, דו ווילסט זיך בעפרייען.

נאך שורות זענען געווען פול מיט איהר [illegible] פערזוכט.

* * *

דער אלמן האט דערפיהלט א אפנוגג. זיין זעלבסט־אפפערונג האט אויף איהר א שטארקען איינדרוק געמאכט. דער קאנטראסט צווישען זיין אפפערוויליגקייט און אהרן'ס איז געווען גרויס. אזוי האט זי געגלויבט, און דער אונטערשיד איז געווען צו גונסטען פון דעם עלטערען קאנקורענט.

* * *

עטליכע מאנאטען שפעטער האבען לאנדסלייט אין ניו־יארק געהערט, אז גיטעלע האט חתונה געהאט מיט ר' מאיר'ן. נאך שפעטער [illegible] עס איז געקומען א לאנדסמאן פון דארטען האט ער דערצעהלט, וואס פאר א גליקליכע פאר זיי זענען.

ניי-אויפגעבויטער רעווי-טעאטער
„WESOŁY KĄCIK“ (פריעליכער ווינקעל)
17 זגערזשער 17
צופאהר מיט אלע טראמוואיען ביז פלאץ קאשטשעלני

גרויסער שלאגער-רעווי-פראגראם! באמבעס פון געלעכטער / וויץ / הומאר / געזאנג / טענץ
ערשטער רעווי-פראגראם אינטער'ן נאמען:

„מיר גיבען מתנות“

18 בעסטע אין-און אויסלענדישע קלין, צוזאמענגעשטעלט פון:
R. Rom, K. Bajon, K. Brzeski, M. Miksne, E. Rej

ס'נעהמען אנטייל די בעדייטענדסטע רעווי-ארטיסטען:
Kazimierz Bajon, Ira Renówna, Feliks Kalinowski, Łukjańska Maryla, Darski Jerzy, Leda Iks, Wacio Zwidlicz, Ira Tomaszewska, Romuald Poleński, Jadzia Milewska, Wiktor Ciesielczyk i inni.

עס נעהמט אויך אנטייל צוגערעכטקלאסיגער באלעט 6 גירלס אונטער דער אנפיהרונג פון M. Łukjańska טעגליך 2 פאר-שטעלונגען: 7.30 און 9.30 אווענד, שבת, זונטאג און יום-טוב — 3 פארשטעלונגען: 5.30, 7.30 און 9.30 אווענד.
פרייזען פון 1 ביז 3 זל. :—: דער זאל איז בעהייצט
ליטערארישער לייטער און קינסטלערישער לייטער: Roman Rom
רעזשיסער: Kaz. Bajon קאפעלמייסטער: Leon Szpigiel
קארעפאגראף: Józef Lewin דעקאראציעס: קונסט-מאלער
Wacio Zwidlicz :קאסטיומען Stefan Białecki

קאנסום

54 ראקיטשינער 54
צופאהר מיט די טראמוואיען 10 און 16

ביי דער ווידזעווער מאנופאקטור
אקצ.-געז.

עמפפעהלט:
רעשטלעך, סעקונדא, בראק, בארכאנען, פלאנעלען און אנדערע ארטיקלען פון בעקאנטער גוטקייט, אויסארבייטונג פון דער ווידזעווער מאנופאקטור, אקצ.-געז.

זאווי זעמטליכע אנדערע טעקסטיל-סחורות, וועש. קאנפעקציע, גאלאנטעריע, שיך, דערנעהרונגס-ארטיקלען א. ז. וו. א. ז. וו. אין דער בעסטער קוואליטעט

צו די ביליגסטע פרייזען.

צום קארנאוואל עמפפעהלען מיר א רייכען אויסוואהל פון שעהנע זיידען-ווארען צו צוגענגליכע פרייזען פאר יעדען איינציגען.

מיר האבען דעם כבוד אויפמערקזאם צו מאכען דער געעהרטער קונדשאפט, אז פון אונזער קאנסום קען געניסען יעדער איינער, און נישט בלויז ארבייטער און מיטארבייטער פון דער ווידזעווער מאנופאקטור.

מיר בעזיצען אויף לאגער זייד אויף זיידענע יוביצעס

54 ראקיטשינער 54 ═ צופאהר מיט די טראמוואיען 10 און 16.

DOKTÓR
H. WOŁKOWYSKI
האט זיך איבערגעצויגען אויף
צעגעלניאנא 36, טעל. 216-90
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוועכע, אלע ארט אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען
נעהמט אן פון 9 — 2 נאכמ. און פון 5 — 9 אווענד
פאר דאמען בעזונדערע ווארטע-צימער.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און דענטיסטישער קאבינעט.
בזשעזשינער 11, טעלעפאן 3763
אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ד״ר אימיר נאז, האלז, אויערען קר.	$4^1/_2$—$5^1/_2$
ד״ר קערשנער פנימער-קינדער.	$4^1/_2$-5 11-9
ד״ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	2 - 12
ד״ר ביבערגאל הויט און וענער.קר.	$12^1/_2$—$11^1/_2$
ד״ר שמירנעלד נערווען און גייסטיגע קר.	2—1
ד״ר גאלדבלאט אויגען-קראנקה.	$1^1/_2$—$12^1/_2$
ד״ר חיים כירורגישע קראנקהייטען	3—2
ד״ר שפערלאווסקי פרויען-און געבורטס-הילף	$4^1/_2$—$5^1/_2$

אימפונגען געגען שקארלאטין.
ביי דער לעטשניצע איז געעפנט געווארען
א רענטגען-אינסטיטוט.

ד״ר לאזשי נסקי-סטאמאטאלאג
צאהן-ארצט 10—1, 6—3
קונסטליכע ציינער, קראנען, פאמפען א.א.וו.

די לעטשניצע איז טעטיג אויך זונטאג

זיכערע הילף און א רפואה
אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווייבער און קינדער, פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס אין פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, און עס פאלט אריין אין דעם ... און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעל גומענע היל-באנדאזשען אויסגעצייכנט ... דורך גרויסע פראקטיק און מיט מיינע בעהאנדלונג און פון ... בעוועגליכען ... דעם ... און בעפרייען ...

... אויך פאר הויקערס ... מיט היילנ-גארסעטען און ... פאר פערקרימטע פיס און פלאך-פיס ספעציעלע אינלאגען אין די שיך. קינסטליכע גומענע פיס און הענט, גומענע זאקען פאר די גרעסטע קראנקע אדערן.
עמפפאנגען פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד.

ארטאפעדישע אנשטאלט
Specialist J. RAPAPORT Ortoped von Lemberg
Łódź, WÓLCZAŃSKA 10, tel. 221-77, front, parter.
בעמערקונג: דאס געזונדהייטס מיניסטעריום פון די קראנקע איז אנגעבעהונג גוטיט ... הויכגעשטעלטע פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד״ר בעראנעק, פראפ. ד״ר י. מארישלער, פראפ. ד״ר ב. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע. מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע

דאנקזאגונג.
דעם געעהרטען ספעציאל. ה' י. ראפאפארט, דיר. פון ארטאפעדישען אנשטאלט אין לאדז, האוולטשאנסקא 29, פראנט 2 שטאק, דריק איך אויס עפענטליך מיין הארץ דאנקבארקייט פאר זיין אנלעגען מיר דעם ספעציעלען ארטאפעדישען היל-גארסעט פון זיין סיסטעם, וועלכע האט מיך אויסגעהיילט גענצליך. ס'האט מיר געהאלפען צו פלאצען דער רוקען צוליב'ן הויקער און יעצט גיין איך געזונד און בין פעהיג צו דער ארבייט.
Dr. M. Morgenroth, sędzia apelacyjny.

לאנגיעריגער געריכטס-סעקרעטאר
ערטיילט און ערלעדיגט אלערליי
ביטעס, אנקלאגעס און קלאוזולעס
ספעציאליסט אין מיליטער-ענינים.
שנעלער אויסקויף פון פאטענטען אין רעגיסטראציע-קארטען אויפ'ן יאהר 1931
ב. מאז, 10 פיעטריקאווער 10

וויכטיג פאר דער פראווינץ!
דערמיט מאכען מיר בוקאנט דער ג. קונדשאפט, אז מיר האבען ערעפענט א לאגער אין לאדז,
פיעטריקאווער 40, לינקע אפיצינע, פארטער א. 4
Skład Komisowy
PRZEDSIĘB. HANDL. „REZYNA“
וואס איז פערזעהן מיט א רייכען אויסוואהל פון זאמט. קאלאשן און באטען פון דער פירמע
„REZINOTRUST“
מיט אכטונג
Przedsięb. Handl. „REZYNA“
Łódź, Piotrkowska 40, tel. 145-32. 9726

Dr. med.
M. LERNER
ספעציאליסט פאר קינדער-קראנקהייטען
זאכאדניא 64, טעל. 113-09
נעהמט אן פון 3 ביז 5 נאכמיטאג.

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 151 78
צוריקגעקעהרט
הויט און ווענערישע קראנקה. רענטגען און ליכט היילאינגס.
נעמט אן פון 4—7 אווענד

Lekarz-dentysta
Stanisław Gelberg
זאוואדזקא 14, טעל. 108-33
נעמט אן פון 10—2 נאכמ. און פון 4—7 אווענד

Dr. med.
W. Eychner
גינעקאלאג-אקושער
זגערזשער 11
טעלעפאן 72-134
נעמט אן פון 2-3 נאכמ.
און פון 7½-9 אווענד.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat“, spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat“, Piotrkowska 21.